

T.C.
SİNOP ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SU ÜRÜNLERİ TEMEL BİLİMLER ANABİLİM DALI

SU ÜRÜNLERİ VE TARIM KREDİ KOOPERATİF ORTAKLARININ
KOOPERATİFÇİLİĞİ ALGILAMA ANALİZİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA:
SİNOP İLİ ÖRNEĞİ

SEBAHATTİN YÜNDEM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DR.ÖĞR. ÜYESİ ŞENNAN YÜCEL

SİNOP-2024

TEZ KABUL

Sebahattin YÜNDEM tarafından hazırlanan “**Su Ürünleri ve Tarım Kredi Kooperatif Ortaklarının, Kooperatifçiliği Algılama Analizi Üzerine Bir Araştırma: Sinop İli Örneği**” başlıklı bu çalışma, 23.05.2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından **YÜKSEK LİSANS** tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Şennan YÜCEL

(Danışman)

Sinop Üniversitesi / Su Ürünleri Fakültesi

İmza

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Ali KARAÇUHA

Sinop Üniversitesi / Su Ürünleri Fakültesi

İmza

Üye

Prof. Dr. Ekrem MUTLU

Kastamonu Üniversitesi/İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi

İmza

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Fadime DİRİK

İmza

ETİK BEYANI

Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Sebahattin YÜNDEM

ÖZET

YÜKSEKLİSANS TEZİ

SU ÜRÜNLERİ VE TARIM KREDİ KOOPERATİF ORTAKLARININ, KOOPERATİFÇİLİĞİ ALGILAMA ANALİZİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: SİNOP İLİ ÖRNEĞİ

**SİNOP ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ANABİLİM DALI**

DANIŞMAN: DR.ÖĞR. ÜYESİ ŞENNAN YÜCEL

Araştırmada amaç, anket yöntemiyle elde edilen verilerden Sinop'ta faaliyet gösteren Su Ürünleri Kooperatifleri ve Tarım Kredi Kooperatifleri ortaklarının, kooperatifçiliği algılamalarının tespiti amaçlanmıştır. Araştırmada kooperatiflerin olması gereken özellikleri, temel kooperatif değerleri, kooperatif mevzuatları, kooperatif yönetiminden beklentilerin, ortakların nasıl algılandığının değerlendirilmesine yönelik saha çalışması gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında 125'i Su Ürünleri Kooperatifi ortağı olmak üzere 308 kooperatif ortağı ile gönüllülük esasına göre yüz yüze görüşme gerçekleştirilmiştir. Sahada anket yoluyla elde edilen veriler, betimsel istatistik ve Lojistik Regresyon yöntemi ile analiz edilmiştir. Yapılan Lojistik Regresyon analizi sonucunda kooperatif ortaklarının “maddi durumunuzu nasıl tanımlarsınız” ifadesi üzerinde; eğitim durumunun, kooperatif üyelik yılının, internet kullanma amacının ve ek gelir durumlarının, ekonomik durumlarının tanımlanmasında etkili olduğu belirlenmiştir. Eğitim durumu %5 anlamlılık düzeyinde negatif yönde etken olduğu belirlenmiştir. Diğer bir ifade ile %95 ihtimalde eğitim düzeyi arttıkça ortaklar maddi gereksinimlerinin arttığını, kendilerinin yetersiz maddiyata sahip olduklarını ifade etmekte etken olduğu anlaşılmıştır. Ek gelir durumu arttıkça %95 olasılıkla kendilerinin ekonomik durumlarının daha iyi olarak yorumlayacakları anlaşılmaktadır. Ayrıca analiz sonuçlarına göre kooperatiflerin esas amacının kar elde etmek olmadığı ile ilgi olarak ortakların yaşları ile negatif yönde ilişki olduğu tespit edilmiştir. Aynı şekilde “ortakların kooperatif sözleşmesini okuma durumları ve ek gelir durumları arasında da negatif yönde ve istatistiki olarak anlamlı ilişki bulunduğu görülmektedir. Bürokrasinin kooperatif faaliyetlerini olumsuz etkiliyor düşüncesini ortakların “yaşları” negatif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Ortakların kooperatif yönetimine katılımının önemi dikkate alındığında bu araştırmada ortakların kooperatif yönetimine katılma durumları ve bunu etkileyen faktörler analiz edilerek, Türkiye’de kooperatifçilikle ilgili eksikliklerin yöresel tespit edilmesi ile ulusal kooperatifçilik faaliyetlerine katkı sağlayacağı bakımından da araştırma ayrıca önem taşımaktadır.

ANAHTAR KELİMELER: Kooperatif; Lojistik Regresyon; Sinop

Mayıs 2024, 79 Sayfa

ABSTRACT

MSC THESIS

A RESEARCH ON THE PERCEPTION ANALYSIS OF FISHERIES AND AGRICULTURAL CREDIT COOPERATIVE PARTNERS ON COOPERATIVISM: SİNOP SAMPLE

SEBAHATTİN YÜNDEM

**SINOP UNIVERSITY INSTITUTE OF GRADUATE PROGRAMS
SUPERVISOR: DR. ÖĞR. ÜYESİ ŞENNAN YÜCEL**

The research aimed to determine the perception of cooperatives by the members of Fisheries Cooperatives and Agricultural Credit Cooperatives operating in Sinop from the data obtained by the survey method. Within the scope of the research, face-to-face interviews were conducted voluntarily with 308 cooperative members, 125 of whom were members of Fisheries Cooperatives. The data obtained through the field survey were analysed by descriptive statistics and the Logistic Regression method. As a result of the Logistic Regression analysis, it was determined that education level, years of cooperative membership, purpose of using the internet, and additional income were effective in defining the economic status of cooperative members in line with the statement “How would you describe your financial situation”. Education level was found to be a negative factor at a 5% significance level. In other words, with a 95% probability, it was understood that as the level of education increases, the partners state that their financial needs increase and that they have insufficient material resources. As the level of additional income increased, it was understood that with a 95% probability, they will interpret their economic situation as better. The analysis also revealed that there was a negative correlation between the age of the members and the fact that the main purpose of cooperatives is not to make a profit. Likewise, there was a negative and statistically significant relationship between “reading the cooperative agreement” and “additional income”. It was found that the “age” of the members negatively affected the idea that bureaucracy negatively affects cooperative activities. This research also aims to contribute to national cooperative activities by analyzing member participation in cooperative management and its causes and identifying Turkish cooperative deficiencies.

KEYWORDS: Cooperativ; Logistic Regression; Sinop

May 2024, 79 Page

TEŞEKKÜR

En başta yüksek lisansıma başladığım günden beri bana her alanda destek olan, yol gösteren, yoldaki bütün engelleri temizlememde arkamda duran, dertlerimi dinleyip çözümler üreten, saygıdeğer tez danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Şennan YÜCEL'e; Bu süreçte bilgi ve desteğini benden esirgemeyen Su Ürünleri Fakültesi Dekanı ve Su Ürünleri Temel Bilimleri Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Levent BAT hocama; Elim bir Kaza sonucu aramızdan ayrılan çok saygıdeğer Prof. Murat SEZGİN hocama; Bana bu yolda maddi ve manevi destek veren canım ailem ve eşime sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Bunun dışında bana kapısını açan bütün işleme tesisleri yetkililerine teşekkürlerimi borç bilirim.

Sebahattin YÜNDEM

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TEZ KABUL	ii
ETİK BEYANI.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ	xii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xiv
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER.....	4
2.1. Kooperatif ve Kooperatifçilik	5
2.1.1. Kooperatif Kavramı ve Kooperatiflerin Özellikleri.....	5
2.2.Kooperatifçiliğin Tarihçesi	7
2.2.1. Dünyada kooperatifçiliğin gelişim.....	7
2.2.2. Türkiye’de Kooperatifçiliğin Gelişimi	8
2.3. Kooperatif Türleri	10
2.3.1. Tarım dışı (kentsel) kooperatifler	10
2.3.2. Tüketim Kooperatifleri	10
2.3.2.1. Esnaf ve Sanatkârlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri	10
2.3.2.2. Konut kooperatifleri.....	11
2.3.2.3. Karayolu yolcu taşıma kooperatifleri	11
2.3.2.4. Ecza kooperatifleri	11
2.3.2.5. İşyeri yapı kooperatifleri.....	11
2.3.2.6. Turizm kooperatifleri	11
2.3.3. Tarımsal (Kırsal) Kooperatifler	12
2.3.3.1. Tarım Satış Kooperatifleri	12
2.3.3.2. Tarım Kredi Kooperatifleri	12
2.3.3.3. Pancar Ekicileri Kooperatifleri	12
2.3.3.4 Köy Kalkınma Kooperatifleri	12

2.4. Ortakların Sorumluluklarına Göre Kooperatifler	13
2.4.1. Sınırlı Sorumlu Kooperatifler	13
2.4.2. Sınırsız Sorumlu Kooperatifler	13
2.5. Kooperatifçilik Değerleri ve İlkeleri.....	13
2.5.1. Kooperatifçilik Değerleri	13
2.5.2. Kooperatifçilik İlkeleri	13
2.5.2.1. Gönüllü ve Serbest Giriş İlkesi	14
2.5.2.2. Demokratik Yönetim İlkesi	14
2.5.2.3. Ortakların Ekonomik Katılımı İlkesi	14
2.5.2.4. Özerklik ve Bağımsızlık İlkesi	14
2.5.2.5. Eğitim, Öğretim ve Bilgilendirme İlkesi	14
2.5.2.6. Kooperatifler Arası İş birliği İlkesi.....	15
2.5.2.7. Toplumsal Sorumluluk İlkesi.....	15
2.6. Su Ürünleri Kooperatifi İşletmeleri	15
2.6.1. Su Ürünlerine Genel Bakış	15
2.6.2. Türkiye’de Su Ürünleri ve Su Ürünleri Sektörü	16
2.6.4. Sinop ilinde bulunan Su Ürünleri Kooperatifleri.....	17
2.7. Tarım Ürünleri ve Tarım Kredi Kooperatif İşletmeleri	18
2.7.1. Tarım Sektörüne Genel Bakış	18
2.7.1.1. Tarım Sektörünün Sınıflandırılması	19
2.7.2. Türkiye’de Tarım Ürünleri ve Tarım Ürünleri Sektörü.....	19
2.7.3. Sinop ilinde bulunan Tarım Ürünleri Kooperatifleri	19
2.7.3.1. Erfelek tarım kredi kooperatifi	19
2.7.3.2. Gerze Tarım Kredi kooperatifine Kooperatifi	20
2.7.3.3. Kabalı Tarım Kredi kooperatifine Kooperatifi	20
2.7.3.4. Boyabat Tarım Kredi Kooperatifi.....	20
2.7.3.5. Durağan Tarım Kredi Kooperatifi	20
2.7.3.6. Saraydüzü Tarım Kredi Kooperatifi	20
2.8. İlgili Araştırmalar/Literatür Özeti.....	20
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	26
3.1. Lojistik Regresyon Analizi (LR)Yöntemi	28
4. BULGULAR.....	29
4.1. Kooperatif Ortaklarının “Maddi Durumunuzu Nasıl Tanımlarsınız” algılarının Lojistik Regresyon (LR) ile analizi.	29

4.1.1. Ürün Satışını Garantiye Almak İçin Kooperatife Ortak Oldum	30
4.1.2. Ortaklarla, Güç Oluşturacağına İnandığım İçin Kooperatife Ortak Oldum	31
4.1.3. Kooperatif Ortaklarının “İşime Karşı Olan Sorumluluğumdan Dolayı Kooperatife Ortak Oldum” İfadesi	32
4.1.4. Desteklerden Yararlanma Kolaylığı Sağlayacağı İçin Kooperatife Ortak Oldum	33
4.1.5. Yönetimde Eşit Söz Sahibi Olacağıma İnandığım İçin Kooperatife Ortak Oldum	34
4.1.6. Kooperatif Ortaklarının “Etrafımda İtibar Kazanmak İçin Kooperatife Ortak Oldum” ifadesi	35
4.1.7. Kooperatif Ortaklarının “Ucuza Hizmet Alımı (Yedek Parça, Sığorta...) Sağlayacağını Düşündüğümde Ortak Oldum” ifadesi	36
4.1.8. Kooperatif Ortaklarının “Kooperatif Sayesinde Ürünüm Gerçek Değerine Satıldığına İnanıyorum” ifadesi	37
4.1.9. Kooperatif Ortaklarını “Kooperatif Sayesinde Aracılar Ortadan Kalktığından Kazancımın Arttığını Biliyorum” ifadesi.....	38
4.2. Kooperatif Ortaklarının “Kooperatiflerin Esas Amacının Kar Elde Etmek Değildir” Algılarının Lojistik Regresyon (LR)Yöntemi ile Analizi.....	38
4.2.1. Kooperatif Ortaklarının “Kooperatif Yönetimi Değişiklikler ve Mesleki Konularda Ortakları Bilgilendirmektedir” ifadesi	40
4.2.2. Kooperatif Ortaklarının “Kooperatif Yönetimi Doğum, Ölüm, Düğün, Kaza Gibi Konularda Maddi Yardımda Bulunmaktadır” ifadesi.....	41
4.2.3. Kooperatif Ortaklarının “Kooperatif Yönetim Kurulu, Şeffaf Olarak Gelir-Gider Hesaplarından Bilgilendirilmekteyiz” ifadesi.....	42
4.2.4. Kooperatif Ortaklarının “Her Ortağın (Siyasi Farklılık, Ekonomik Güç, V...) Eşit Hakka Sahip Olduğunu Düşünüyorum” ifadesi	43
4.2.5. Kooperatif Ortaklarının “Kooperatif Yönetimince, Demokratik Bir Yönetim Sergilendiğini Düşünüyorum” ifadesi	44
4.2.6. Kooperatif Ortaklarının “Kooperatif Yönetimi Çalışmalarından Memnunum” ifadesi	45
4.2.7. Kooperatif Ortaklarının “Kooperatif Ortakları, Ortaklık Sorumluluklarını Hakkıyla Taşımaktadır” ifadesi	46
4.2.8. Kooperatif Ortaklarının “Kooperatif Ortağı Kendi Ekonomik Gücü Oranında Ortaklık Payı Ödeyebilmelidir” ifadesi	47

4.2.9. Kooperatif Ortaklarının “Kooperatif Ortaklığından İstediğim Anda Çıkabileceğimi Biliyorum” ifadesi	48
4.2.10. Kooperatif Ortaklarının “Kooperatifte Ortaklıktan Ayrıldığımda Üç Ay Sonra Ödediğim Paramı Alacağımı Biliyorum” ifadesi	49
4.3. Kooperatif Ortaklarının “Bürokrasi Kooperatif Faaliyetlerini Olumsuz Etkiliyor” Algılarının Lojistik Regresyon (LR) ile analizi.	49
4.3.1. Kooperatif Ortaklarının “Resmi Kurum Yetkililerinin Denetimlerinden Memnunum” ifadesi	52
4.3.2. Kooperatif Ortaklarının “Resmi Kurum Yetkilileri Sorunlarımızı Bildiğini ve Sorunlarımızı Çözeceğine İnanıyorum” ifadesi	53
4.3.3. Kooperatif Ortaklarının “Kooperatif Sayısı Artırılmalıdır” ifadesi.....	54
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	55
KAYNAKLAR	58
ÖZGEÇMİŞ	63

TABLÖLAR DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 2.1 Sinop ili su ürünleri birlikleri ve kooperatifleri iletişim bilgileri	18
Tablo 3.1 Güvenilirlik katsayısı.....	27
Tablo 4.1.1 “Maddi durumunuzu nasıl tanımlarsınız” ifadesi.....	29
Tablo 4.2.1 “Kooperatifin esas amacı kar elde etmek değildir” ifadesi	39
Tablo 4.3.1 “Bürokrasi kooperatif faaliyetlerini etkiliyor” ifadesi.....	51

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 3.1 Araştırma Bölgesi	26
Şekil 4.1.1 Ortakların “Ürün Satışını Garantiye Almak İçin Kooperatife Ortak Oldum” İfadeleri	30
Şekil 4.1.2 Ortakların “ortaklarla, güç oluşturacağına inandığım için kooperatife ortak oldum” ifadeleri	31
Şekil 4.1.3 Kooperatif ortaklarının “işime karşı olan sorumluluğumdan dolayı kooperatife ortak oldum” ifadesi	32
Şekil 4.1.4 Ortakların “desteklerden yararlanma kolaylığı sağlayacağı için kooperatife ortak oldum” ifadesi	33
Şekil 4.1.5 Ortakların “yönetimde eşit söz sahibi olacağıma inandığım için kooperatife ortak oldum” ifadesi	34
Şekil 4.1.6 Ortakların “etrafımda itibar kazanmak için kooperatife ortak oldum” ifadesi	35
Şekil 4.1.7 Ortakların “ucuza hizmet alımı (yedek parça, sigorta...) sağlayacağını düşündüğümünden ortak oldum” ifadesi	36
Şekil 4.1.8 Ortakların “kooperatif sayesinde ürünüm gerçek değerine satıldığına inanıyorum” ifadesi	37
Şekil 4.1.9 Ortakların “kooperatif sayesinde aracılar ortadan kalktığından kazancımın arttığını biliyorum” ifadesi	38
Şekil 4.2.1 “Kooperatif yönetimi değişiklikler ve mesleki konularda ortakları bilgilendirmektedir” ifadesi	40
Şekil 4.2.2 Ortakların “kooperatif yönetimi doğum, ölüm, düğün, kaza gibi konularda maddi yardımda bulunmaktadır” ifadesi	41
Şekil 4.2.3 “Kooperatif yönetim kurulu, şeffaf olarak gelir-gider hesaplarından bilgilendirilmekteyiz” ifadesi	42
Şekil 4. 2.4 “Her ortağın (siyasi farklılık, ekonomik güç, vb...) eşit hakka sahip olduğunu düşünüyorum” ifadesi	43
Şekil 4.2.5 Ortakların “kooperatif yönetimince, demokratik bir yönetim sergilendiğini düşünüyorum” ifadesi	44
Şekil 4.2.6 “Kooperatif yönetimi çalışmalarından memnunum” ifadesi	45

Şekil 4.2.7 Kooperatif ortaklarının “kooperatif ortakları, ortaklık sorumluluklarını hakkıyla taşımaktadır” ifadesi	46
Şekil 4.2.8 “Kooperatif ortağı kendi ekonomik gücü oranında ortaklık payı ödeyebilmelidir” ifadesi	47
Şekil 4.2.9 “Kooperatif ortaklığından istediğim anda çıkabileceğimi biliyorum” ifadesi	48
Şekil 4.2.10 Ortakların “kooperatifte ortaklıktan ayrıldığımda üç ay sonra ödediğim paramı alacağımı biliyorum” ifadesi	49
Şekil 4.3.1 Ortakların “resmi kurum yetkililerinin denetimlerinden memnunum” ifadesi	52
Şekil 4.3.2 Ortakların “resmi kurum yetkilileri sorunlarımızı bildiğini ve sorunlarımızı çözeceğine inanıyorum” ifadesi	53
Şekil 4.3.3 Ortakların “kooperatif sayısı artırılmalıdır” ifadesi	54

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Simgeler

N	: Toplam Birim Sayısı
N	: Örnek Çapı
p	: Olumlu Olasılık
q	: Olumsuz Olasılık
d	: Hata payı

Kısaltmalar

FAO	: Gıda ve Tarım Örgütü (Food and Agriculture Organization)
ICA	: Uluslararası Kooperatifler Birliği (International Cooperative Alliance)
KMO	: Kaiser-Meyer-Olkin
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
TKB	: Türk Kooperatifler Birliği
TKK	: Tarım Kredi Kooperatifleri
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

1. GİRİŞ

İnsan yaradılışı ve sosyal yaşamı gereği yalnız yaşayamaz ve yaşam mücadelesinde, çevresine yardım ederek ve de yardım alarak ortak yaşam alanları oluşturur. Kooperatifçiliğin kabul gören tanımlarından birisi de ortak çıkarlar doğrultusunda ortak hareket etmek anlamını taşımaktadır. Türk milletinin gönül coğrafyasında, yazılı bir mukavelesi olmamakla birlikte, coğrafik şartların gerekliliği çerçevesinde yöre insanının iyi günde olduğu gibi kötü günde de beraber hareket etmesini sağlayan ve kooperatifçiliğin temel felsefesini oluşturabilecek önemli kültür mirasımız “imece kültürü” ecdat yadigarıdır.

Avrupa’da Rönesans ile başlayan aydınlanma süreci, Fransız ihtilali ile uyanış sürecine dönüşmüştür. İnsanların daha iyi koşullarda yaşama isteği, birlikte hareket etme arzusunun neticesinde 28 dokuma işçisinin 19. Yüzyılda (1844) başlattığı kooperatifçilik hareketi, kısa sürede tüm dünya ülkelerinde yaygınlaşmıştır (Koraltan vd.,1971).

Tarımsal amaçlı kooperatifleşme hareketi, “Memleket Sandığı” adı verilen ilk tarım kredi türündeki kooperatif benzeri kuruluş; Mithat Paşa tarafından Niş valiliği sırasında Pirot kasabasında Memleket sandıkları ile 1863 yılında faaliyete geçirilen ve Türkiye’de bugünkü anlamda ilk uygulama olarak adlandırılabilir (Bilgin ve Tanıyıcı, 2008). Kooperatifler başta tarım, ticaret, sanayi, su ürünleri, sağlık ve farklı hizmet alanları olmak üzere, birçok alanda varlığını sürdürmektedirler. Toplumun yatayda örgütlenmesinin en sağlıklı işlevini yerine getirmekle birlikte, ülkelerde yerel kalkınmanın yanında ulusal ekonomilerine sağladıkları katkıları göz ardı edilemez.

Dünya genelinde uygulamalarda farklılıklar görülse de kooperatifler temelde aynı değerler çerçevesinde kurulur ve faaliyet gösterirler. Türkiye’deki kooperatif faaliyetleri bazı aksaklıklara rağmen kendine özgü bir şekilde varlıklarını sürdürmektedir. Nitel olarak eksikliklerini onarmaya çalışıp gelişmeye çalışırken, nicel olarak arttığı gözlenmektedir. Şurası unutulmamalıdır ki; kooperatifler kuruluş amaç ve sözleşmelerindeki ilkelere uyarak faaliyetlerine devam ettikleri müddetçe gerçek bir kooperatifçilik faaliyetinde bulunduklarını ifade edebiliriz (Mülayim, 2010).

Araştırmada, Su Ürünleri Kooperatifleri ve Tarım Kredi Kooperatifleri ortaklarının kooperatifçiliği algılamaları tespiti ile kooperatiflerin sorunları ve sorunlarına çözüm önerilerinin ortaya konmasına çalışılacaktır.

Kooperatifleşme temelini, kişinin veya yöre insanının yalnız başına çözemediği sorunları ortaklaşarak çözebilme bilinci oluşturmaktadır. Kişisel olduğu kadar, yöresel ve bölgesel kalkınmaya katkıları, dolayısıyla ulusal kalkınmada kooperatiflerin önemli rol oynadığı bilinmektedir.

Kooperatifçilik günümüzde özellikle de ekonomik olarak kalkınmış ülkelerde büyük gelişme göstermiştir. Gelişmiş ülkelerin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel hayatta çok etkili, güçlü örgütlere sahip olmalarının temel taşı oluşturmışlardır. Yardımlaşma ve birlikte kaliteli iş yapmayı öngören “imece ve ahilik” kültürüne sahip Türk toplumunda arzulanan gelişme sağlanamamış, kooperatifçiliğinin bugünkü gelişmesi; Türkiye Cumhuriyeti anayasanın 171. maddesinde "Devlet kooperatiflerin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır" ifadesine rağmen, daha çok sayısaldır.

Su Ürünleri ve Tarım Kredi Kooperatifleri tarım sektöründe faaliyet gösteren kişiler tarafından kurulup, yönetilmektedir. Dünyadaki ülkelerin bütününde, toplumların beslenmesi açısından tarım sektörü önemini korumaktadır ve gelecekte de bu önemini korumaya devam edecektir. Ekonomideki öngörülen önemi yerine getirmesinde, sektörün planlı ve örgütlü üretimiyle mümkündür.

Kooperatifler cinsel, sosyal, siyasal gibi ayrımcılıklara yer vermeksizin, ortakların kooperatiflerin hizmetlerinden yararlanabilmeyi ve üstlerine düşene sorumlulukları kabule razı olan kişilere açık gönüllü kuruluşlardır. Kooperatiflerin nitelik ve etkisini artıran ortaklarının yönetime katılımı sağlamak ve kooperatifçilik ilkelerinin tam olarak uygulanması ile doğru orantılıdır.

Ülkelerin çeşitli meslek gruplarının toplumun ihtiyaçlarına uygun hizmetler üretebilecek şekilde örgütlenmesi, ulusların hedeflediği sosyo-ekonomik amaçlara ulaşmada oldukça önemlidir. Bundan dolayıdır ki; yöneticiler, özellikle toplumun çeşitli kesimlerinde faaliyette bulunan meslek grupların örgütlenmesine destek vermekte ve bu grupların amaçlarını devlet politikalarının amaçları ile bütünleşmesini sağlamaya çaba göstermektedirler (Çıkın ve Nergis, 1991).

Su ürünlerinin üretimi, yetiştiriciliği, avcılığı, işleme, depolama, pazarlama konularında ortaklarına hizmet vermek ve gerektiğinde bu konularla ilgili tesisleri kurmak ve

işletmek, ortakların sosyal, kültürel ihtiyaçlarının yanında gerektiğinde seminer, sempozyum, panel, konferans gibi toplantılar ile de bilimsel katkılarda bulunmak Su rnleri Kooperatiflerin ana amaçları arasındadır.

Kooperatif ortaklarına, tarımsal araç- gereç ve makine, tarımsal ilaç, gübre, hayvan yemi, bitki tohumluğu, damızlık hayvan ve kredi temini gibi konularda büyük katkı sağlamak da Tarım Kredi Kooperatiflerinin amaçlarındandır.

Kooperatifler aynı zamanda birer Sivil Toplum rgtleri olarak kabul edilmekte ve geniş halk hareketini etkileyecek sosyal politikalara aracı da olmaktadırlar. Kooperatifler; kooperatif ortaklarının kâr amacı gütmeyen ekonomik savunma aracı ve sivil toplum örgütlenmesinin yatay örgütlenme öncüsüdür. Diğer bir ifade ile kâr amacı gütmeden, ekonomik faaliyette bulunan sivil toplum örgütleridir. Bu cümleden olarak, sektöre, özellikle kırsala destek verilmeli, aidiyet duygusu pekiştirilerek ortak sorumluluk geliştirilmeli ve dikey işleyen hiyerarşik model, bilimsel çalışmalarla geri bildirimleri yaygınlaştırarak yatayda bütünleşik güçlü örgütlenmeyi teşvik etmesi önemsenmelidir (Yücel, 2021).

Araştırmada kooperatiflerin olması gereken özellikleri, temel kooperatif değerleri, kooperatif mevzuatları, kooperatif yönetiminden beklentilerin, ortaklar tarafından nasıl algılandığı değerlendirilecektir.

Kooperatif ortakların kooperatif yönetimi ve kooperatif ilkelerini algılamalarının, kooperatifçilik açısından önemi dikkate alındığında bu araştırmada ortakların kooperatifçiliği algılama durumları ve bunu etkileyen faktörler analiz edilerek, Türkiye’de kooperatifçilikle ilgili eksikliklerin yreselde tespit edilmesi ile ulusal kooperatifçilik faaliyetlerine katkı sağlayacağı bakımından da araştırma ayrıca önem taşımaktadır.

2. GENEL BİLGİLER

Kamu sektörü ve özel sektör dışında son zamanlarda oluşan kâr amacı gütmeyen kuruluşlar adı altında üçüncü bir sektör daha mevcuttur. Kâr amacı gütmeyen kuruluşlar; devlet kökenli olmayan ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlardır. Kâr sağlama amacı gütmeyen bu kuruluşların bazen kâr elde ederek, belirli periyodlar içerisinde, gelirlerinin giderlerinden fazla olması söz konusu olabilmektedir. Ancak bu kuruluşlar, kurucuları ile elde ettikleri kârları paylaşmazlar, aksine elde edilen kâr ile yeniden kuruluşlarının misyon ve vizyonları için harcarlar (Kocabaş, 2008). Kâr amacı gütmeyen kuruluşlardan biri kooperatiflerdir.

Son zamanlarda kâr amacı gütmeyen kuruluşların oluşturduğu kooperatifler, ortaklarının ihtiyaç ve gereksinimlerini uygun koşullarda karşılamalarını sağlamak amacıyla oluşturulan birliklerdir (İnal ve Biçkes, 2006). Kooperatiflerin asıl temelinde; kâr amacı gütmeyen, birlikte çalışma ve dayanışma içinde bireysel olarak yapılamayacak işleri yapma fikri yatmaktadır. Ayrıca, kooperatifler, yalnızca dünya çapında büyük ölçüde ekonomik bir boyut yaratmakla kalmaz aynı zamanda istihdam ettiği kişiler vasıtasıyla da ülke ekonomisine fayda sağlamış olurlar.

Kooperatifçilik günümüzde gerek tarım ve gerekse tarım dışı sektörlerdeki uygulamalarda başarılı bir işletme şekli olarak bilinmektedir (Karademir ve Emin Arat, 2014). Tarım sektöründeki önemli kooperatif türlerinden birisi Tarım Kredi Kooperatifleridir (TKK). Kooperatifler arasında önemli bir yeri olan Tarım Kredi Kooperatifleri, kısa ve uzun sürelerle ortaklarının vadeli kredi ve nakit ihtiyaçlarını karşılamak için kurulan ve kooperatifçilik ilkelerini gözeterek faaliyetini sürdüren bir örgüttür (İnan 2008).

Öte yandan, Su Ürünleri Kooperatifleri yine tarım ve hayvancılık sektöründeki önemli kooperatif türüdür. Su Ürünleri Kooperatifini çoğunlukla tekne sahibi balıkçılar oluşturmaktadır. Özellikle Avrupa'da ve tüm dünyada başarılı olan su ürünleri kooperatifleri hem ortaklarına hem de ülke ekonomilerine büyük ölçüde katkı sağlamaktadırlar.

Kooperatifçilik üzerine birçok çalışma yapılmıştır. Özellikle Tarım Kredi Kooperatifçiliğini inceleyen ve Su Ürünleri kooperatifçiliğini inceleyen çalışmalar da mevcuttur. Ancak kooperatif ortaklarının kooperatifçiliğe bakış açılarını inceleyen

alışmalar oldukça azdır. Özellikle hem tarım kredi kooperatifçiliği hem de su ürünleri kooperatifçiliği açısından ortakların kooperatifçiliği bakış açılarını birlikte ele alan ilk çalışma niteliğindedir.

Bu alışmanın; TKK ve Su rnleri Kooperatifinde alışan yönetici ve ortaklarına, farklı Kooperatif yelerine, bu alanlarda çalışan araştırmacılara ve farklı Kooperatif dallarında çalışacak olan araştırmacılara fayda sağlaması umulmaktadır. Bu kuruluşların sonuçlar doğrultusunda ortakların kooperatifçilik konusunda daha fazla bilinçlenip fayda sağlayabilmeleri için yeni önlemler ve mler sağlanabilir. Ayrıca farklı kooperatif türleri araştırmacılara veya birbirleriyle kıyaslanarak kooperatif ortaklarının kooperatifçiliğe bakış açıları tespit edilip önlemler ve mler üretilmesi sağlanabilir.

Araştırmada amaç, anket yöntemiyle elde edilen verilerden Sinop'taki TKK ve Su rnleri kooperatifi ortaklarının, kooperatifçiliğe bakış açılarının derinlemesine analizinin yapılmasıdır.

2.1. Kooperatif ve Kooperatifçilik

2.1.1. Kooperatif Kavramı ve Kooperatiflerin zellikleri

Ülkelerin kaynaklarının akılcı ve doğru kullanılması için ekonomik bakımından son derece yararlı kuruluşlardan birisi de kooperatiflerdir (Koç, 2001). "Kooperatif" terimi, Latince "co-operatio" kelimesinden türetilmiştir ve "iş birliği yapmak" anlamına gelir. "Cooperation" ise iş birliği anlamına gelir ve kelimenin eylemi olan "cooperari" kelimesi de iş birliği yapmak anlamındadır. Kooperatif yeleri, ihtiyaçlarını karşılamak için iş birliği yaparlar. Kooperatiflerin temel amaı, karşılıklı yardımlaşma, dayanışma ve ekonomik çıkarları birlikte sağlamaktır (Gümüş, 2003).

Kooperatifçilik, kişilerin gönüllük esasına göre bir araya gelerek sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel ihtiyaçlarını ortaklaşa gidermeyi amaçlayan demokratik olarak kontrol edilebilen özerk olarak faaliyet göstermedir. Bu model, toplumsal kalkınmayı teşvik eden ve ticari faaliyetlerin temel taşını oluşturmayı hedeflemiş önemli bir yapı üzerine kuruludur.

Kooperatiflerin temel özellikleri şunlardır:

- ✓ Ortakların Sahipliği ve Yönetimi: Her ortak, işletmenin sahipliğine ve yönetimine katılır ve eşit oy hakkına sahiptir.

- ✓ Kendi Kendine Yetme ve Dayanışma: Ortaklar, dayanışma ve iş birliği içinde kaynakları birleştirerek ihtiyaçlarını karşılarlar.
- ✓ Demokratik İlkeler: Ortaklar, eşit haklara sahip olarak işletmenin yönetimine katılır ve karar alırlar.
- ✓ Topluma Karşı Sorumluluk: Kooperatifler, sadece ortaklarının değil, aynı zamanda toplumun da ihtiyaçlarını göz önünde bulundurur ve sosyal sorumluluk bilinciyle hareket ederler.
- ✓ Eğitim ve Bilgilendirme: Üyelerini eğiten ve bilgilendiren kooperatifler, daha etkin ve bilinçli bir şekilde işletmeyi yönetirler.
- ✓ Ekonomik Katılım: Ortaklar, işletmenin gelirlerine katkıda bulunur ve kâr payını paylaşırlar.
- ✓ Özerklik ve Bağımsızlık: Kooperatifler, kendi iç işleyişlerini bağımsız bir şekilde yönetirler.

Birçok farklı sektörde faaliyet gösterirler kooperatifler; dünya genelinde bir milyardan fazla insana hizmet etmektedir. Temel hizmetlerin yanı sıra, yoksulluğun azaltılmasında, kadınlar ve diğer zayıf gruplar için üstünlük sağlanmasında ve sürdürülebilir bir iş modelinin benimsenmesinde önemli roller üstlenirler.

Kooperatifler, insanların ihtiyaçlarını karşılıklı imcece yardımı yoluyla giderilmesini sağlamak ve ortakların ihtiyaçlarını korumak için oluşturulan, kâr amacı gütmeyen kuruluşlardır. Kooperatifler insanların ihtiyaçlarını dayanışma ve yardımlaşma yoluyla minimum maliyetle gidermek amacıyla kurulan tüzel kuruluşlar olarak da tanımlanmaktadır.

Tarih boyunca ekonomik ve hukuksal açıdan birçok tanımı yapılan kooperatif, 1 Şubat 1931 tarihinde Atatürk'ün İzmir Ticaret Odası'nda yaptığı konuşmada farklı bir bakış açısıyla tanımlanmıştır. Atatürk, kooperatif oluşturmanın, maddi ve manevi güçleri, zekâyı ve beceriyi bir araya getirmek olduğunu ifade etmiştir. Bu tanımlama, zayıf ile güçlünün birleşmesinden değil, güçlünün zayıf olana egemen olmasından ziyade, ortak bir kuvvet oluşturmayı amaçlamaktadır. Atatürk'ün, 1920 yılında TBMM'ye sunulan ancak yoğunluk ve Kurtuluş Savaşı'na odaklanma nedeniyle görüşülemeyen Kooperatif Şirketler Kanunu Tasarısı'na imza atması, 19 Mart 1923'te yayınlanan 'Kooperatif Şirketler' isimli yayın ile desteklenmiştir. Bu durum, Atatürk'ün kooperatifçiliğe olan önemini vurgulamaktadır (Mülayim, 2019).

Kooperatif, ortakların mali, iş gücü, sosyo-kültürel ihtiyaçlarını ve hedeflerini gönüllü olarak gerçekleştirmek amacıyla bağımsız bir şekilde oluşturulan ve demokratik yasalarla yönetilen bir işletme aracılığıyla kurulan bir organizasyondur. Farklı ülkelerin yasalarına bakıldığında, kooperatifin tanımının çeşitli farklılıklar gösterdiği görülmektedir (Yıldız vd, 2006).

Kooperatiflerin kurulmasındaki ana nedenlerden biri, kooperatiflerin içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal ortamlardır. Kooperatifler, genellikle piyasada başarısız oluşumlar karşısında kurulan yapılar değildir. Bunun yerine, daha sağlıklı sosyal ve ekonomik koşullar sağlamak amacıyla lobiler kurulmuş ve kooperatifleşmenin önü açılmıştır (Fulton, 1999).

Bugün, eski tarz kooperatifçiliğin yerini yeni nesil kooperatifler almaktadır. Yeni nesil kooperatifler, sadece hammaddelerin pazarlanmasıyla sınırlı kalmayıp, hammaddelerin yanı sıra işlenmiş ürünleri de raflarda sunarak satış yapmaktadır. Bu genişletilmiş pazarlama ağı ve ürün çeşitliliği, üreticilerin kâr paylarını önemli ölçüde artırmaktadır. Böylelikle, yeni nesil kooperatifler kurumsal işletmeler haline gelmiş ve başarılı büyük şirketlerle iş birliği yaparak piyasada güçlü bir konum elde etmiştir (Coltrain vd., 2000).

2.2.Kooperatifçiliğin Tarihçesi

2.2.1. Dünyada kooperatifçiliğin gelişim

Kooperatifçilik, insanların sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel gereksinimlerini ve hedeflerini karşılamak için bir araya gelerek oluşturdukları özerk bir kuruluştur. Dünya çapında, bugünkü anlamıyla ilk kooperatifin İngiltere'de 1844'te kurulduğu kabul edilir. Fransa ve Almanya gibi diğer Avrupa ülkelerinde de benzer dönemlerde ilk kooperatif örnekleri ortaya çıkmıştır.

İlk kooperatif örneği, İskoçya'da Fenwick Dokumacılar Derneği'nin 1769'da kurduğu bir tüketim kooperatifidir. Bu kooperatifin temel amacı, üretim veya kredi sağlamaktan ziyade üretilen malları üyelerine uygun fiyatlarla sunmaktır.

Kooperatifçiliğin tarihine bakıldığında, İngiltere'nin tüketim kooperatifçiliğinde 1844 yılının öncü olduğu görülür. Fransa üretim kooperatifçiliği açısından, Esnaf ve Tarım Kredi kooperatifçiliği açısından ise Almanya ilk sıralarda yer alır.

Kooperatifler, tarım, perakende, finans, enerji, sağlık hizmetleri ve konut gibi çeşitli sektörlerde faaliyet gösterirler. Bu kuruluşlar, üyelerinin gereksinimlerini karşılamak, ekonomik fayda sağlamak ve toplumları güçlendirmek amacıyla çalışrlar. Dolayısıyla kooperatiflerin tarihçesi, insanların ekonomik ve sosyal gereksinimlerini karşılamak için bir araya gelme ve iş birliği yapma arzusunun bir yansımasıdır.

2.2.2. Türkiye’de Kooperatifçiliğin Gelişimi

Türkiye’de kooperatifçiliğin başlangıcı Mithat Paşa (1863) tarafından kurulan "Memleket Sandıklarına dayanmaktadır. Türk toplumunun tarih boyunca başarıyla sürdürdüğu "Ahilik" ve "İmece", dayanışma ve yardımlaşma temelli sosyo-kültürel yapılar, modern anlamda kooperatifçiliğin gelişimine katkıda bulunmuş ve Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri gibi kuruluşlarla daha da ileri götürölmüştür. Tarım Kredi Kooperatifleri, ölkedeki tarımsal kredi ve girdi alanında lider konumundadır ve çiftçilerin sosyo-ekonomik güvenliğini sağlamaktadır. Bugün, Merkez Birliği’ne bağlı bölge birlikleri, kooperatifler, hizmet birimleri, şirketler ve 800 binden fazla ortağıyla Türkiye'nin en büyük çiftçi kuruluşudur. Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri; tarımsal üretimin stratejik öneminden dolayı verdiği destek ve örgütlenme imkânı ile tarım sektörünün öncü kuruluşlarından biri haline gelmiştir

- ✓ Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin kökeni, Osmanlı İmparatorluğu zamanında 1863'te oluşturulan Memleket Sandıklarına dayanmaktadır.
- ✓ 1924 - 498 Sayılı İtibar-ı Zirai Birlikler Kanunu çıkarıldı.
- ✓ 1929- 1470 Sayılı Zirai Kredi Kooperatifleri Kanunu çıkarıldı.
- ✓ 1935 - Bugünkü ad ve anlamda Tarım Kredi Kooperatiflerinin kuruluşunu ifade eden 2836 Sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri Kanunu çıkarıldı.
- ✓ 1936 - Silifke’de Tekir Çiftliği Tarım Kredi Kooperatifi kuruldu. Gazi Mustafa Kemal Atatürk, bu kooperatife kurucu ve bir numaralı ortak oldu.
- ✓ 1972 -1581 Sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri Kanunu çıkarıldı ve 1975 ve 1976'da Bölge Birliklerinin, 1977'de de Merkez Birliğinin kurulmasıyla, Tarım Kredi Kooperatifleri üzerinde Ziraat Bankası'nın idari sorumlulukları sona ermiştir.
- ✓ 1985- 3223 Sayılı Kanun ile 237 Sayılı KHK yayınlandı. Tarım Kredi Kooperatifleri Tarım ve Orman Bakanlığının ilgili kuruluşu haline geldi. Denetimi de yine bu bakanlığa verildi.

- ✓ 1995- 553 Sayılı KHK'nın yayınlanması ile idari yapıda önemli değişiklikler yapıldı. 1581 Sayılı Kanun'da öngörülen demokratik yapıya tekrar dönüldü.
- ✓ 2005 -5330 Sayılı Kanun'un çıkarılması ile kooperatifler demokratik ve özerk hale getirildi.

Türk milletinin geleneksel dayanışma ve ortak çıkar esaslı birliklerinin izlerini taşıyan kooperatifçilik anlayışı, zaman içinde Tarım Kredi Kooperatifleri olarak kurumsallaşmış ve gelişmiştir. Özellikle Cumhuriyet döneminde çıkarılan kanunlarla kooperatifçiliğin yapılanması sağlanmıştır. Tarım Kredi Kooperatifleri Kanunu'nun çıkmasıyla birlikte kooperatiflerin adı ve misyonu netleştirilmiş ve faaliyetleri düzenlenmiştir. Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün de desteğiyle, 1936'da Silifke'de Tekir Çiftliği Tarım Kredi Kooperatifi'nin kurulmasıyla modern tarımın yaygınlaştırılması hedeflenmiştir.

Zamanla kooperatiflerin ihtiyaçları ve koşulları değiştiğinden, 2836 sayılı Kanun yerine 1581 sayılı Kanun çıkarılmıştır. Bu yeni kanunla birlikte, Bölge Birlikleri ve Merkez Birliği gibi yapılar oluşturularak Tarım Kredi Kooperatiflerinin örgütlenmesi sağlanmıştır. Bu dönemde, kooperatifler Ziraat Bankası bünyesinde faaliyet göstermekteyken, 1977'de Bölge Birlikleri ve Merkez Birliği'nin kurulmasıyla tamamen bağımsız hale gelmişlerdir.

Daha sonra, 1984'te çıkarılan bir kararname ve 1985'te yapılan değişikliklerle Tarım Kredi Kooperatiflerinin idari ve mali yapısında önemli değişiklikler yapılmıştır. 1995'te ise, 553 sayılı kanun hükmünde kararname ile kooperatiflerin yönetimi ve denetimi üzerinde demokratik düzenlemeler yapılmıştır.

Yapılan düzenleme ile çıkarılan 5330 sayılı kanunla (2005) Tarım Kredi Kooperatiflerinin demokratik ve özerk bir yapıya kavuşturulduğu ve çeşitli hizmetlerin sunulmasına olanak sağlandığı belirtilmiştir. Kooperatiflerin, Bölge Birlikleri ve Merkez Birliği aracılığıyla çiftçilere hizmet verdiği ve ülkedeki tarımsal faaliyetlere destek olduğu görülmektedir. Bu çerçevede, Tarım Kredi Kooperatiflerinin 2017 yılında bir Merkez Birliği, 17 Bölge Birliği, 1615 Kooperatif bünyesinde yaklaşık 908 763 çiftçi ortağıyla faaliyet gösterdiği belirtilmiştir.

2.3. Kooperatif Türleri

Çeşitli amaçlarla kurulan kooperatiflerin çeşitliliği oldukça geniştir. Bu çeşitliliği vurgulamak için tarımsal kooperatifler ve tarım dışı kooperatifler olmak üzere iki ana kategoride sınıflandıracağız. Bu sınıflandırmayı yapmamızın diğer bir nedeni, tarımsal kooperatiflerin sayıca ve üye sayısı açısından önemli olmaları ve ülke ekonomisinde kritik bir rol oynamalarıdır.

2.3.1. Tarım dışı (kentsel) kooperatifler

Kooperatiflerin sınıflandırılmasında tarım dışı kooperatifler olarak adlandırılan kooperatifler, ortaklarının ihtiyaçlarını devletin sağladığı kredi imkanlarından faydalanarak en uygun ve ekonomik şekilde karşılamak amacıyla dayanışma prensibiyle hareket eden kooperatiflerdir. Bu kooperatif grubuna; Tüketim Kooperatifleri, Konut Kooperatifleri, Esnaf ve Sanatkârlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri ile Tarım Dışı Hizmet Kooperatifleri gibi kooperatifler dahildir.

2.3.2. Tüketim Kooperatifleri

Tüketim Kooperatifleri, araçları en aza indirerek maliyetleri düşürerek üyelerinin ihtiyaçlarını en uygun fiyata karşılamak amacıyla hizmet sunan kooperatiflerdir. Kısıtlı gelire sahip olan tüketicilerin bir araya gelerek kurmuş oldukları bu kooperatif türünün amaçları arasında tüketicileri sömüren araçlar ortadan kaldırıp ortağına en uygun ücretle en kaliteli ürünü satmak vardır (Mülâyim, 2019).

2.3.2.1. Esnaf ve Sanatkârlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri

Esnaf ve Sanatkârlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri, ortaklarına mesleki faaliyetlerini sürdürebilmeleri için ihtiyaç duydukları kredi imkanlarını sağlamak veya kredi alabilmek için kefil olmak gibi hizmetler sunarlar.

Sanat Kooperatifleri ise sanatkarların mesleki faaliyetlerini sürdürebilmeleri için gerekli hammaddenin temin edilmesi ve üretilen ürünlerin satılmasını sağlayan kooperatiflerdir. Ülkemizde marangozluk, ayakkabıcılık, Lületaş işleciliği, dokumacılık, deri imalatı, av tüfeği imalatı, bataklık, fırıncılık gibi çeşitli sektörlerde faaliyet gösteren sanat kooperatifleri bulunmaktadır.

2.3.2.2. Konut kooperatifleri

Konut Kooperatifleri ise insanların barınma ihtiyaçlarını karşılamak için kurulmuşlardır ve özellikle düşük gelirli bireylerin küçük birikimlerini ve gerektiğinde banka kredilerini kullanarak konut ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olur. Kentleşmeye fayda sağlayan konut kooperatifleri hem kamusal hem de kurumsal tasarruflar sağlayarak ortaklarına ortakların aktif girişimlerine olanak sağlar (Keleş,1967).

2.3.2.3. Karayolu yolcu taşıma kooperatifleri

Yolcu taşıma kooperatifleri, taşımacılık faaliyeti gösteren bireylerin oluşturduğu kooperatiflerdir. Ülkemizde, taşıma kooperatiflerinin sayısı oldukça fazladır ve bu kooperatifler, ortaklarına öğrenci/personel taşıma işi bulma, yük taşıma istasyonları oluşturma, yakıt, araç lastiği, yedek parça sağlama, bakım ve onarım gibi hizmetler sunarlar.

2.3.2.4. Ecza kooperatifleri

1970'li yıllarda ilaç depolarının bazı eczanelere ilaç temininde adil olmaması sonucu birçok eczanenin zor durumda kalmasıyla eczacılar tarafından kurulmuştur. Bu kooperatiflerin amacı, ilaç sektöründeki ortaklarına ilaç sağlama, üretim ve dağıtım gibi temel işlevleri gerçekleştirmektir.

2.3.2.5. İşyeri yapı kooperatifleri

İş yeri ihtiyacını karşılamak amacıyla küçük esnaf ve zanaatkarlara yardımcı olan kooperatiflerdir. Ülkemizde sıkça kurulan bir kooperatif türüdür. Ancak bazı durumlarda, işyerine sahip olan kişilerin kooperatife üye olarak elde ettikleri işyerini değerinin üstünde satmaları hem haksız kazanca yol açar hem de kooperatifin asıl amacından sapmasına neden olabilir.

2.3.2.6. Turizm kooperatifleri

Turizm kooperatifleri ise turizm sektöründe faaliyet gösteren işletme sahiplerinin kendilerini hem iç pazarda hem de uluslararası pazarda tanıtmak amacıyla kurdukları kooperatiflerdir. (TB, 2017).

2.3.3. Tarımsal (Kırsal) Kooperatifler

Tarımsal kooperatifler, tarımsal üretim sürecinin gereksinimlerini karşılayarak üreticilere destek olan kuruluşlardır. Bu destek tohum, gübre, tarımsal araç ve gereç gibi üretim aşamasındaki ihtiyaçların sağlanmasıyla başlar ve pazarlama, lojistik ve depolama gibi üretim sonrası gereksinimlere kadar devam eder. (Yercan, 2007). Çiftçiler tarafından kurulmuş olan bu tarımsal işletmelerin asıl amacı ortakların tarımsal faaliyetlerini sürdürebilmesini sağlamak ve finansal haklarını korumaktır (Mülâyim, 2019).

2.3.3.1. Tarım Satış Kooperatifleri

Tarım satış kooperatifleri hem iç hem de dış pazarlarda üreticilerin ürünlerinin hakkettiği fiyatlarda satılmasını sağlayarak, ürünlerin en doğru şekilde değerlendirilmesini de sağlamaktadır. Asıl amacı ortakların daha fazla kazanmasına yardımcı olmaktır.

2.3.3.2. Tarım Kredi Kooperatifleri

İlk olarak Alman Frederich Wilhelm Raiffeisen ile ortaya çıkan tarımda kredi kooperatifliğinin temel amacı ortaklarına uygun olan tarımsal girdiyi ve krediyi sağlamaktır. Genellikle küçük üreticilerden oluşan Tarım Kredi Kooperatifinin temel felsefesi üreticilerin bir araya gelerek, kredi kaynakları karşısında toplu pazarlık gücünü kazanmak ve çıkarlarını iyileştirmeye çalışmaktır.

2.3.3.3. Pancar Ekicileri Kooperatifleri

Bu kooperatifin amacı şeker pancarı ve diğer tarım ürünlerinin yetiştirilmesi ve birim alandaki veriminin artırılması için tedbirlerin alınmasını sağlamaktır. Ayrıca üyelerin doğru şekilde bilgilendirilmesinden de sorumludur.

2.3.3.4 Köy Kalkınma Kooperatifleri

Kırsal kesimde bulunan köylerin kalkınmasını hedefleyen kooperatiflerin birden çok kurulma amacı vardır. Bunlardan başlıcaları tarım işletmelerini verimli hale getirerek, aynı zamanda da köy sanayiinin kurulmasını sağlamaktır. Ayrıca ortakların girdi, kredi gibi ihtiyaçlarını karşılamakta kuruluş amaçları arasında yer almaktadır.

2.4. Ortakların Sorumluluklarına Göre Kooperatifler

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nda belirtilen sorumlulukları bilmek ortaklar için büyük önem taşımaktadır. Çünkü kooperatif ortağı olmak bu sorumlulukları bilmek ve gereklerini yerine getirmeyi gerektirir. Bütüncül olarak bakıldığında kooperatiflerde sorumluluk iki alt başlık altında sıralanabilir.

2.4.1. Sınırlı Sorumlu Kooperatifler

İlk sorumlu kooperatif olan Sınırlı Sorumlu Kooperatifler eğer kooperatif ortakları, kooperatifin ana sözleşmeye konulan maddelerle, sorumlu olabilir (Tezcan, 2011).

2.4.2. Sınırsız Sorumlu Kooperatifler

Kooperatif ortaklarının borçlarına karşılık, alacaklılar ortakların kooperatifin dışındaki malvarlığına da başvurabilirler (Tezcan, 2011).

2.5. Kooperatifçilik Değerleri ve İlkeleri

2.5.1. Kooperatifçilik Değerleri

Kooperatifçiliğin temel değerleri ICA (Uluslararası Kooperatifler Birliği/International Cooperative Alliance) tarafından belirlenmiş olup, iki temel grupta ele alınmıştır. Bunların ilki demokrasi, eşitlik, adalet ve dayanışma gibi temel değerlerden oluşan ve Kooperatif organizasyonunun çatısını oluşturan değerlerdir. İkincisi ise dürüstlük, açıklık ve sosyal sorumluluk gibi kooperatif ortaklarının inandıkları ahlaki değerleri kapsayan kavramlardır (İnan, 2008).

2.5.2. Kooperatifçilik İlkeleri

İlk kooperatif 1844 yılında İngiltere'de kurulmuştur ve faaliyetine daha iyi devam edebilmesi için bazı ilkeleri benimsemiştir. Rochdale ilkeleri olarak geçen bu ilkeler adını kurulduğu Rochdale kasabasından almıştır. 1844 yılından beri birtakım değişikliklere uğrayarak günümüzde hala geçerliliği kabul edilmektedir. Günümüzde ve tüm dünyada hala geçerliliği olan kooperatif ilkeleri ICA genel kurulunda (1995 yılında) onaylanmıştır (Mülâyim, 2019). ICA ilkeler aşağıda belirtildiği gibidir.

2.5.2.1. Gönüllü ve Serbest Giriş İlkesi

Adından da anlaşılacağı üzere bu ilke tamamen gönüllülük esasını benimsemektedir. Bu ilkeye göre Kooperatif ortaklığı için gerekli olan şartları ve koşulları sağlayıp, sorumlulukları kabul eden herkes cinsiyet, ırk, din gibi hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin kooperatife ortak olabilmektedir. Ortakların sorumlulukları arasında kooperatif ile ortak çalışmak, kurul toplananlarına düzenli katılım sağlamak, oy vermek ve taahhüt ödemesini gerçekleştirmek yer almaktadır.

2.5.2.2. Demokratik Yönetim İlkesi

Kooperatifler ortakları ile birlikte yönetilen demokratik işletmelerdir ve bu demokratik yönetim ilkesi kooperatiflerin sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşımaktadır. Çünkü kooperatif yönetim ve denetim kurulu ortakları tarafından demokratik bir şekilde seçilmekte ve yönetilmektedir.

2.5.2.3. Ortakların Ekonomik Katılımı İlkesi

Kooperatif sermayesi ortakların kooperatife yatırmış oldukları paydan oluşmaktadır. Kooperatif sermayesinin bir kısmı ortak mülkiyetindedir ve ortaklara dağıtılamaz. Çünkü kooperatifin faaliyetini sürdürebilmesi esastır. Bu ilkenin en önemli yanı elde edilen kârın nasıl bölüşüleceğini ve ortakların kooperatife nasıl yatırım yapacaklarını ve elde edilen karın nasıl dağıtılacağını açıklamaktır.

2.5.2.4. Özerklik ve Bağımsızlık İlkesi

Bu ilkeye göre; karşılıklı yardımlaşmaya dayanan bağımsız işletmeler olan kooperatifler, ortakları tarafından yönetilen özerk bir yapıya sahiptir.

2.5.2.5. Eğitim, Öğretim ve Bilgilendirme İlkesi

Kooperatifin kalkınmasına fayda sağlamak amacıyla kooperatif ortaklarına, personellerine ve yönetim kuruluna eğitim ve öğretim faaliyetleri düzenlerler. Bu ilke kooperatifler için eğitim, öğretimin ve ayrıca ortakların bilgilendirilmesinin önemini vurgular.

2.5.2.6. Kooperatifler Arası İş birliği İlkesi

Kooperatifler ICA ilkeleri doğrultusunda, ulusal ve uluslararası kooperatiflerle ortak iş birliği yapabilir veya birbirleriyle alışveriş, iş birliği yaparak birbirlerine destek olabilirler. Çünkü bu ilkenin amacı kooperatiflerin ortaklarına ve topluma daha iyi bir hizmet vermesidir.

2.5.2.7. Toplumsal Sorumluluk İlkesi

ICA ilkesine göre, kooperatiflerin sorumluluklarından biri de bulundukları toplumun gelişmesi ve kalkınması için hizmet vermektir. Kooperatifler ortaklarının çıkarları için hizmet veren işletmeler olmalarına rağmen aynı zamanda bulundukları toplumun ekonomik ve sosyal açıdan da gelişmelerine katkı sağlama sorumlulukları vardır.

2.6. Su Ürünleri Kooperatifi İşletmeleri

2.6.1. Su Ürünlerine Genel Bakış

Su ürünleri, denizden ya da tatlı sudan elde edilen gıda maddelerini ifade eder. Bu ürünler, besin bileşenleri yönünden oldukça değerli olup, protein oranı yüksek, hemen hemen tüm amino asitleri içeren, vitamin yönünden zengin ve biyolojik değeri yüksek besin maddeleridir. Su ürünleri, balıkların yanı sıra midye, istiridye, ıstakoz, karides, kerevit, yengeç, böcek, kalamar, ahtapot gibi canlıları da içerir.

Genel olarak, su ürünleri denizden, yani tuzlu sulardan elde edilenlere deniz ürünleri, göl, gölet ve nehirlerden elde edilenlere de tatlı su balıkları veya tatlı su ürünleri denir.

Su Ürünleri sektöründe özellikle balıkçılık endüstrisinin gelişimi ve balıkçıların refah seviyesinin iyileştirilmesine odaklanmış, gelir artışı, yaşam standardının artırılması ve üretimin artırılması gibi hedefler taşıyan, sektördeki avcılık, işleme, yetiştiricilik veya pazarlama faaliyetlerini yürüten ilgililerin su ürünleri sektöründe bir araya getiren örgütlenme biçimi, su ürünleri kooperatifleridir. Denizlerde avcılık ve yetiştiricilik yoluyla yürütülen balıkçılık faaliyetleri, iç su avcılığı ve iç su yetiştiriciliğinde olmak üzere dünyanın hemen her tarafında su ürünleri kooperatifleri faaliyet göstermektedir. Bu kooperatifler daha ziyade geleneksel balıkçılık ağırlıklıdır. Arzu edilen iktisadi güce sahip olmayan gerçek kişilerin meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını karşılıklı yardım,

dayanışma ve kefalet suretiyle rasyonel bir şekilde ve ekonomik olarak karşılamak ve temin etmek, kooperatiflerin esas amaçlarındandır (TKB, 2005).

Arısoy (1974)'un yapmış olduğu araştırmada, küçük ölçekli balıkçılıkta elde edilen üretimin kişilerin geçimini zor sağladığını bildirmektedir. Yazara göre, ilk üretim-avcılık böyledir ama kendinden sonraki aşamalarda verim artışı ve karlılık görülmektedir. Çünkü tutulan balığın pazarlamasını, değerlendirilmesini, özetle katma değer yaratan diğer hizmetleri ellerinde tutmaktadırlar. Bu tüm dünyada böyledir. Ayrıcalık gösteren örnek bulunamaz ama, balıkçılıkta ilk halkadan son tüketim halkasına dek tüm hizmetler kooperatif bünyesinde tutulduğunda elde edilen katma değerler kooperatif içinde kalabilecek ve bu da balıkçıya yansıyabilecektir.

- ✓ Üyeleri adına ilgili girişimlerde bulunmak, gerekli durumlarda onları temsil etmek; kooperatifin tek vücut olması ve gerektiğinde ilgili platformlara balıkçıların sorunlarını tek ses olarak ortaya koyabilmesi çok önemli bir avantaj olmakla birlikte, birçok su ürünleri kooperatifi kendilerini ilgilendiren çok önemli konuların tartışıldığı, kararların alındığı toplantılara duyarsız kalmayı sürdürmektedir,
- ✓ Üyelerin ekonomik ve mesleki haklarını korumak, problemlerini demokratik yollardan çözmeye olanağı yaratmak,
- ✓ Öz sermayesini güçlendirmek suretiyle üyelerine kredi ve ucuz girdi olanakları yaratmak, tefeci bağımlılığını ortadan kaldırmak,
- ✓ Güven problemini ortadan kaldırmak (üreten ve pazarlayan aynı oluşum içindedir),
 - Üyelerinin saygınlığını arttırmak,
- ✓ Sübvansiyon olanaklarından yararlandırmak gibi ortak paydaları bulunmaktadır.

2.6.2. Türkiye’de Su Ürünleri ve Su Ürünleri Sektörü

Türkiye’de su ürünleri yetiştiriciliği alanında üretim miktarı her geçen yıl artmaktadır. Özellikle son yıllarda yetiştiricilik yoluyla, çipura, levrek ve alabalık üretim miktarları önemli oranlarda artmış göstermiştir. 2020 yılında, çipura üretimi bir önceki yıla göre %10 artarak 110 bin tona, levrek üretimi ise %8 oranında artışla 149 bin tona ulaşmıştır. Su ürünleri, besin değeri zengin ve çeşitlilik gösteren bir gıda kategorisidir. Denizden ve tatlı sulardan elde edilen bu ürünler, insan beslenmesinde hayati bir rol oynar. Türkiye’de su ürünleri yetiştiriciliği alanında üretim miktarı her yıl artmaktadır, bu da su ürünlerinin önemini bir kez daha vurgulamaktadır.

Su ürünleri kooperatiflerinin küçük ölçekli oluşu, yurt dışı açılımlarını engellemektedir. Bu olumsuzluk, kooperatiflerin birleşmeleri ve üst örgütlenmeleri durumunda kooperatifçiliğin belli sorunları çözülebilir. Bu sektörde faaliyet gösteren kooperatiflerin tarihsel gelişimine bakıldığında, kooperatifçilik hareketlerinin çok eskilere dayanmadığı ve çok güçlü olmadığı görülmektedir. Koçel (1971) ve Arısoy (1974)'un yaptıkları araştırmalarda; Türkiye'de su ürünleri kooperatifçiliğinin 1942 yılında, Halk Bankası'nın öncülüğünde başladığını bildirmektedir. 1942 yılında Ticaret Bakanlığı ve Halk Bankası, Türkiye'deki balıkçılığın geliştirilmesine yönelik bir çalışma programı hazırlamışlardır. Bu programla, balıkçılıkla ilgili kredi, üretim, pazarlama, soğuk hava depolarının yapımı, balık sanayinin kurulması ve balık yağı imalathanelerinin teşkilatlandırılması gibi işlerin Türkiye Halk Bankası'na verilmesi uygun görülmüştür. Bu suretle, ilk defa su ürünleri sektörüne kredi sağlama imkânı, Halk Bankası tarafından, yerine getirilmiştir. Ancak, Halk Bankası, o zamanlar 5-6 kabzımalın elinde bulunan İstanbul Balıkçılar Cemiyeti ile başa çıkamamış ve bir süre sonra balıkçılığa kredi sağlanması görevi Ziraat Bankası'na verilmiştir. 1163 sayılı kooperatifler kanuna dayanılarak kurulan balıkçılık, süngercilik ve kültür balıkçılığı konusunda çalışan su ürünleri kooperatiflerinin de banka kredilerinden faydalanmaları mümkün olmuştur (Hazar, 1990).

Türkiye'de Su Ürünleri Sektörü;

- ✓ Su Ürünleri İşleme Yöntemleri
- ✓ Tuzlama yöntemi
- ✓ Kurutma yöntemi
- ✓ Marinasyon yöntemi
- ✓ Tütsüleme/Dumanlama yöntemi
- ✓ Konserve yöntemi
- ✓ Türkiye'de Bulunan Su Ürünleri İşleme Tesisleri
- ✓ İşleme Tesislerine Genel Bakış
- ✓ Su Ürünlerinde Kalite, Toplam Kalite Yönetimi (TKY) olarak da sınıflandırılabilir.

2.6.4. Sinop ilinde bulunan Su Ürünleri Kooperatifleri

Araştırma kapsamında Sinop'ta faaliyet gösteren; Su Ürünleri Kooperatifleri Bölge Birliği, Deniz Ürünleri Avcıları Üreticileri Birliği ve 11 adet Su Ürünleri Kooperatifi

faaliyet gösterdiği belirlenmiştir. Kooperatiflerden biri hariç diğerleri Sinop Su Ürünleri Kooperatifleri Bölge Birliği'ne bağlı olarak faaliyet göstermektedir (Tablo 2.1).

Tablo 2.1 Sinop ili su ürünleri birlikleri ve kooperatifleri iletişim bilgileri

Kooperatif Adı	Adı-Soyadı	Adresi
Sinop Su Ürünleri Kooperatif Bölge Birliği Başkanlığı	Turhan Öztürk	Ayancık
Sinop İli Deniz Ürünleri Avcıları Üreticileri Birliği	Ferit Yıldız	OSB Yıldız Kardeşler A.Ş. Sinop
S. S. Korucuk Köyü Su Ürün. Koop.	Talat Baş	Başıoğlu Balıkçılık Sakarya Cd. No:62
S. S. Sinop Merkez Su Ürünleri Koop.	Nejat Kuruoğlu	Tersane Yolu Tarım İl Müdürlüğü Altı
S. S. Abalı Su Ürünleri Koop.	Ömer Tuncer	Derinboğazağzı Sk. Yavuz Ap. No:6
S. S. Ayancık Çaylıoğlu Köyü Su Ürün. Koop.	Yener Çaylı	Çaylıağzı Köyü Ayancık
S. S. Gerze Su Ürünleri Koop.	G.Olgunsoy	Çarşı Mh. Bafra Cd. Bülbül Sk. No:14
S. S. Helaldı Su Ürünleri Koop.	Sinan Ersoy	Güzelkent Türkeli
S. S. Tarakçı Su Ürünleri Koop.	Turan Öztürk	Gebelit Mh. Tarakçı Köyü Ayancık
S. S. Türkeli Su Ürünleri Koop.	Cevat Kaya	Türkeli
S. S. Durağan Su Ürünleri Koop.	Recep Aktaş	Durağan
S. S. Kızıllırmak Su Ürünleri Koop.	Osman Akdoğan	Saraydüzü

2.7. Tarım Ürünleri ve Tarım Kredi Kooperatif İşletmeleri

2.7.1. Tarım Sektörüne Genel Bakış

Türkiye’de Tarım Kredi Kooperatiflerinin kuruluşu, Mithat Paşa’nın kurmuş (1863 yılında) olduğu “Memleket Sandıklarına dayanır. Türk milletinin tarih boyunca başarı ile yaşatmış olduğu “Ahilik” ve “İmece” gibi yardımlaşma ve dayanışma esaslı sosyo-ekonomik örgütlenmeler; çağdaş anlamda kooperatifçiliğin gelişmesine zemin oluşturmuş, Türkiye’de kooperatifçiliği ileri noktalara taşınmıştır.

Tarım Kredi Kooperatifleri; Türkiye’nin tarımsal kredi girdi lideri, çiftçilerin sosyo-ekonomik güvencesi durumundadır. Merkez Birliğine bağlı Bölge Birlikleri, kooperatifleri, hizmet büroları, şirketleri ve 800 binden fazla ortağı ile Türkiye’nin en büyük çiftçi kuruluşudur.

Dünya ile birlikte Türkiye’de tarımsal üretimin stratejik önemini kavramış ve tarım sektörüne destek olabilecek öncü kuruluş olabilmesi için Tarım Kredi Kooperatiflerine gereken destek verilmiştir.

2.7.1.1. Tarım Sektörünün Sınıflandırılması

- ✓ Bitkisel Üretim
- ✓ Hayvansal Üretim
- ✓ Orman Ürünleri Üretimi
- ✓ Su Ürünleri Üretimi şeklinde de sınıflandırılabilir.

2.7.2. Türkiye’de Tarım Ürünleri ve Tarım Ürünleri Sektörü

- ✓ Nüfus ve İşgücü Katkısı
- ✓ Sanayi Sektörüne Katkısı
- ✓ Milli Gelire Katkısı
- ✓ Dış Ticarete Katkısı

2.7.3. Sinop ilinde bulunan Tarım Ürünleri Kooperatifleri

Sinop Tarım Kredi Kooperatifleri; Sinop ili merkezine bağlı olarak 41 Köyün 24’üne hizmet vermektedir. Bünyesine bağlı olan Kabalı Tarım Kredi kooperatifi ile birlikte hizmet ettikleri köy sayılarını bölüşmüşlerdir. Sinop Tarım Kredi Kooperatifi bünyesinde 1 müdür 1 ziraat mühendisi ve 1 destek personeli ile birlikte yaklaşık 159 aktif tarım ve hayvancılık ile uğraşan müşterilerini hizmet etmektedir. En büyük satış kalemi Çeltik tohumu ve Zirai ilaçtır.

2.7.3.1. Erfelek tarım kredi kooperatifi

Erfelek tarım Kredi Kooperatifi Erfelek, Ayancık ve Türkeli Merkez ve Köyleri de dahil olmak üzere 150 Köye hizmet eden bir kuruluştur. Ayancık ve Türkeli Tarım Kredi kooperatifleri geçmiş yıllarda etmiş olduğu zararlar sebebi ile kapanmış ve Erfelek Tarım Kredi kooperatifine bağlanmıştır. Bünyesinde 1 Müdür ve 1 hizmet personeli olmak üzere yaklaşık 280 çiftçiye hizmet etmektedir. En büyük atış kalemi motorin ve büyük baş hayvan besi yemidir.

2.7.3.2. Gerze Tarım Kredi kooperatifine Kooperatifi

Gerze tarım kredi kooperatifi bünyesinde 1 müdür 1 destek personeli olmak üzere 2 personel ile Sinop ili Gerze ilçesine bağlı 40 köye hizmet etmektedir. Aktif olarak 165 ortağına daha çok besi yemi ve gübre satışı ile hizmet eder.

2.7.3.3. Kabalı Tarım Kredi kooperatifine Kooperatifi

Kabalı Tarım kredi Kooperatifi Sinop İline bağlı bir köy olmasına rağmen Sinop ilinin en iddialı satışı gerçekleştiren kooperatiflerdendir. Daha çok gübre ve büyükbaş besi yemi satışı ile çiftçileri ve üreticilerine hizmet etmektedir. Bünyesinde 1 müdür 1 destek personeli ile yaklaşık 180 kişiye hizmet etmektedirler.

2.7.3.4. Boyabat Tarım Kredi Kooperatifi

Boyabat tarım kredi kooperatifi Sinop İline bağlı en büyük kooperatiftir. Kendisine bağlı 107 Köye hizmet eder. Bünyesinde 1 müdür 1 ziraat mühendisi 2 memur ve 1 destek personeli çalışmaktadır. En büyük satış kalemi gübre ve çeltik tohumudur. Sinop ilinin lokomotif kooperatifidir.

2.7.3.5. Durağan Tarım Kredi Kooperatifi

Bünyesine bağlı 70 köye 1 müdür ve 1 destek personeli ile hizmet etmektedir. En büyük satış kalemi çeltik tohumu ve gübredir. Gün geçtikçe büyüyen kooperatiflerden biridir.

2.7.3.6. Saraydüzü Tarım Kredi Kooperatifi

Saraydüzü tarım kredi kooperatifi 32 köye hizmet eden bir kooperatif bünyesinde 1 müdür 1 destek personeli bulunmaktadır. En büyük satış kalemi çeltik tohumu ve gübredir.

2.8. İlgili Araştırmalar/Literatür Özeti

Tarım Kredi Kooperatifleri ile ilgili literatür taramalarında çok sayıda araştırma olduğu anlaşılmaktadır. Literatür taramasında, araştırmaların daha çok tarım kredi kooperatiflerinin mali yapısı ve finansal performansı üzerine olduğu anlaşılmaktadır (Şahin, 1996; Demir, 2003; Cengiz, 2007; Olagunju and Adeyemo, 2008; Seyfioğlu,

2010; Amersdorffer vd., 2015; Aydın ve Yaşa, 2019; Alıcı ve Demir, 2020; Wang vd., 2020; Civan 2021).

Sayılı ve Adıgüzel (2013) araştırmalarında; son yıllarda Tarım kredi kooperatifleri ortaklarının ekonomik analizini, Everest ve Yercan (2016a) ise ortakların kooperatifçilik ilkeleri bilinç düzeyini, Everest ve Yercan (2016b) kooperatif ortaklarının kooperatif yönetimine katılma eğilimlerini, Karagaytan (2019) ise tarım işletmelerinin TKK kredi erişimine ve talebine etkili faktörleri, Öz ve Kızılaslan (2019)'da besi sığırcılığında tarım kredi kooperatiflerinin rolünü ve Tarım Kredi Kooperatiflerine ortak olmalarını etkileyen faktörlerini, Aydın (2021) Yacob vd., (2016) ile Engin ve Özdemir, (2022) kooperatif ortakların memnuniyeti ve kooperatifçilik bilinci üzerine etkisi üzerine araştırmalar yapmışlardır.

Demir (2003) Ankara TKK Bölge Birliğini analiz ettiği araştırmasında yönetim ve denetim kurulu üyelerinin büyük çoğunluğunun ilk okul mezunu olduğunu belirlemiştir.

Olagunju and Adeyemo (2008) tarafından Nijerya tarım kredi kooperatiflerinde yapılan araştırmada kredinin geri ödeme performansına etkili faktörler analiz edilmiş ve sonuçta tarımsal deneyim, işletme konumu, kredi maliyeti, ziyaret, borçlanma sıklığı ve eğitim çok önemli faktörler olarak belirlenmiştir.

Tarımsal kooperatifler üzerine yapılan diğer araştırmalar da daha çok kooperatif ortaklarının kooperatifçilik ilkeleri bilinç düzeyine yönelik araştırmalarda mevcuttur (Terin vd., 2010; Kılıç ve Bozoğlu, 2012; Everest, 2015).

Van ilinde yapılan araştırmada çiftçilerin kooperatif çatısı altında örgütlenme düzeyleri araştırılmış ve eğitim seviyesi ile örgütlenme bilinci arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Terin ve Ateş, 2012).

Karadaş vd., (2014) tarım işletmelerinde örgütlenme bilinci ve kooperatif ortaklarının örgütlenme ve kooperatif faaliyetleriyle ilgili problemlerini, Karadaş vd., (2015) ve Alptekin (2018) işletmelerinin üretim ve pazarlamada yaşadıkları örgütlenme sorunlarının analizini yapmıştır.

Samsun iline bağlı Çarşamba ilçesindeki tarım işletmelerinin tarım kredi kooperatiflerinin krediye erişimi ve kredi talebini etkileyen faktörleri tespit etmiştir (Karagaytan, 2019).

Nan vd. (2019) tarafından Çin’de tarım kredi kooperatiflerinin tarımsal büyümeye katkısını dinamik panel veri modeli ile incelenmiş ve TKK’nin tarımsal finansmanda kritik öneme sahip olduğunu ve TKK’nin yoğun rekabete katkı sağladığını belirlemişlerdir.

Aydın (2021) tarafından Samsun ili Bafra ilçesinde çiftçilerin TKK’ne ortak olmalarını etkileyen faktörleri t-testi ile test edilmiş ve TKK’ne üye olan çiftçilerin sosyo-ekonomik özellikler açısından daha avantajlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Engin ve Özdemir (2022) Tekirdağ Bölge Birliğine bağlı tarım kredi kooperatifi ortaklarının memnuniyetleri ve kooperatifçilik bilinci üzerine etkisini varyans analizi ile belirlemişler ve ortakların TKK’dan girdi temininden memnun olmasına karşın, faiz oranlarından memnun olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Su Ürünleri Kooperatifleri ile ilgili olarak,

Marmara Bölgesinde faaliyet gösteren, su ürünleri kooperatiflerinin lüfer balıkçılığındaki rollerini araştırmıştır. Marmara Denizi’nde bulunan kooperatif başkanlarıyla ve balıkçılarla anket çalışması yapılmış %96’sı lüfer balıkçılığı ile uğraşan kooperatif ortaklarının balık pazarlamasının düşük olduğu gözlemlenmiştir (Akyol vd., 2006).

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki faaliyet gösteren su ürünleri kooperatiflerinin yapısı ve av araçları ile balıkçı teknelerinin teknik özelliklerini araştırdıkları çalışmada tam sayım yöntemi kullanılmış ve il tarım müdürlüklerine gönderdikleri bilgi formları ile veriler toplanmıştır. Çalışma sonucunda toplamda 50 su ürünleri kooperatifinin mevcut olduğu, kooperatif ortağı balıkçının 1586, tekne sayısının 654 olduğu tespit edilmiştir (Ural ve Canpolatlı, 2009).

İstanbul ilindeki su ürünleri kooperatifleri ve ortaklarının sosyo-ekonomik analizinin araştırıldığı çalışmada, İstanbul’da 50 kooperatifin Anadolu yakasında Marmara Denizi’nde avcılık gerçekleştiren 15 su ürünleri kooperatifini değerlendirilmiştir. Kooperatiflerle yüz yüze görüşüp anket çalışması düzenlenmiştir. Bu kapsamda kooperatiflerde bulunan ekonomik sorunlar, balıkçıların örgütlenememesi, tam anlamıyla düzgün veri akışının olmadığı, pazarlama faaliyetlerinin yetersiz olduğu bildirilmiştir (Doğan, 2010).

Gökçeada balıkçılığı ve balıkçıların sosyoekonomik yapısını araştırdıkları çalışmada Bademli, Uğurlu ve Kaleköy su ürünleri kooperatifleri ile anket çalışması yapılmış bunun sonucunda araştırılan bölgenin ada olmasından kaynaklı bazı sıkıntılar olduğu rapor edilmiştir. Hava koşullarının zorlu olduğu dönemlerde balıkçıların avcılık faaliyetleri gerçekleştirmede, yakalanan balıkların pazarlanmasında da sorunlar yaşadığı belirlenmiştir. Daha sağlıklı bir avcılık üretiminin gerçekleşmesi ve balıkçılığın çevreye duyarlı bir şekilde devam edebilmesi için sosyoekonomik koşulların iyileştirilmesi gerektiği ve nitelikli mesleki eğitime sahip yeterli sayıda örgütlü bireylerin oluşturulması gerektiği vurgulanmıştır (Doğan ve Gönülal, 2011).

Ünal vd. (2011) Ege Bölgesi iç su kooperatiflerinin mevcut durumunu ve problemlerini araştırdığı çalışmada bu kooperatiflerin ileriye yönelik projelerini de incelemiştir. Çalışmada veri toplama amacıyla kooperatiflerle yapılan görüşmeler telefon anketi şeklinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonunda kooperatiflerin %41'inin mevcut durumlarını geliştirmekte kararlı oldukları ve geleceğe yönelik planlarının bulunduğu bildirilmiştir.

Yıldız ve Karakulak (2013) İstanbul balıkçılık faaliyetlerinin yapıldığı kıyıların, kıyı yapılarının mevcut durumunu araştırdıkları çalışmada, 31 kıyının yapısının mevcut durumunu belirlemek üzere anket çalışmaları yapmıştır. Bunun sonucunda kıyı yapılarının altyapı ve üstyapı durumlarını ortaya koymuşlardır.

Karademir (2014) su ürünleri kooperatiflerinde karşılaşılan sorunları araştırdığı çalışmada anket yöntemiyle veri toplamıştır. Çalışmada İstanbul ilindeki 35 su ürünleri kooperatifi incelenmiş ve 172 kooperatif ortağına anketler uygulanmıştır. Bu çalışma sonucunda yönetim boyutundaki sorunların çözümünde kooperatifçilik eğitiminin etkili olacağı, balık stoklarının bilinmesi açısından da balıkçılık verilerinin tam anlamıyla kayıt altına alınmasının önemi vurgulanmıştır.

Elâzığ ilindeki su ürünleri kooperatiflerinin mevcut durumu araştırdığı çalışmada Karakaya, Keban, Hazar Gölü ve Kral Kızı Baraj Gölü'nde su ürünleri avcılığı gerçekleştiren su ürünleri kooperatiflerinin başkanlarından 15 kişi ile yüz yüze yapılan görüşmelerde anket yöntemi ile veri toplamıştır. Çalışma sonunda su ürünleri kooperatiflerinin kuruluş yılları, faal durumda olup olmadıkları, kayıtlı balıkçı sayısı, tekne sayısı ve avlak sahalarının belirlendiği çalışmada kooperatiflerin mevcut durumlarını karşılaştırmıştır (Canpolat vd., 2015).

Doğan (2015) su ürünleri kooperatiflerinin balıkçılık sektöründe yerini ve önemini araştırdığı çalışmada, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Tarım Reformu Genel Müdürlüğü tarafından tutulan tarımsal örgütlenme tablosu verilerini incelemiştir. Çalışmada su ürünleri kooperatiflerine üye olan balıkçı sayıları ve balıkçılık sektörüne sağladıkları katkıların belirlenmesi amacıyla bir anket hazırlanarak kooperatif yöneticileriyle görüşmeler yapılmıştır. Çalışma sonucunda kooperatif ortaklarının sosyo-ekonomik bakımdan uygun koşullarının sağlanması, balıkçılık strateji ve politikalarının gerek lokal gerekse ulusal bazda geliştirilmesi, yasal düzenlemelerin zamanında yapılması, kooperatifler arasında iş birliğinin artırılması gibi çözüm yolları önerilmiştir.

Trabzon'daki balıkçılık kıyı yapılarını araştırdığı çalışmada on bir adet balıkçı barınağı, on üç adet çekek yeri ve üç adet barınma yerinin altyapısal ve üstyapı özelliklerini incelemiş olup yüz yüze görüşme yoluyla veriler toplanmıştır. Çalışma sonucunda Trabzon'daki balıkçılık faaliyetlerinin yürütüldüğü kıyı yapılarının tamamına yakını yönetmeliklerde ve ilgili makamların raporlarında belirtilen nitelikleri taşınmadığı tespit edilmiş, altyapı ve üstyapılarındaki eksikliklerin giderilmesinin gerektiği vurgulanmıştır (Boran ve Softa, 2016).

Giresun ilindeki su ürünleri dernek ve kooperatiflerini araştırdığı çalışmada bunların balıkçılık idari binalarını, üye sayıları ve balıkçılık kapasitelerini, balıkçı barınaklarını, barınma ve çekek yerlerini incelemiştir. Çalışma sonunda Giresun ilindeki 1 su ürünleri derneği ve 15 su ürünleri kooperatifinin mevcut olduğu belirlenmiştir (Erdoğan Sağlam ve Çalık, 2016).

Kooperatiflerin uzman ve bilinçli kişiler tarafından yönetilmesi, ortakların örgüt yönetimini benimsemeleri, balıkçılık politikaları kapsamında talep edilen ürünlerin zamanında ve sağlıklı bir biçimde pazara ulaşması, çalışan bireylerin refah seviyelerinin yükseltilmesinin hedeflenmesi gerektiği belirtilmiştir (Doğan, 2017).

Marmara Denizi'nde bulunan kooperatif ve balıkçı barınakları ile yapılan anket çalışmaları sonucunda kooperatiflerin mesleki açıdan balıkçılığa cevap verecek düzeyde olmadıkları, balıkçılıkla ilgili sorunların çözümsüz kaldığı ve kooperatiflerin bu konularda eksik kaldığının gözlemlendiği ifade edilmiştir (Zengin ve Güngör, 2017).

Çımat ve Duran (2018) Muğla'daki su ürünleri kooperatif işletmelerinde yürüttüğü araştırma sonucunda, devlet teşviki ile kooperatiflere kaynak aktarımı, belediyelerin

sektöre yönelik çözümleri, bölgesel kalkınma ajanslarının kooperatiflere hazırlık noktasında yardımcı olunması önerilmiştir.

Karadeniz, İstanbul Boğazı ve Marmara Denizi'ne kıyısı olan ilçelerde 48 su ürünleri kooperatifinin faaliyet gösterdiği belirlenmiş ve bu kooperatiflerin toplam ortak sayısı, tekne sayısı, altyapı ve üstyapı imkanları tespit edilmiştir (Doğan, 2018).

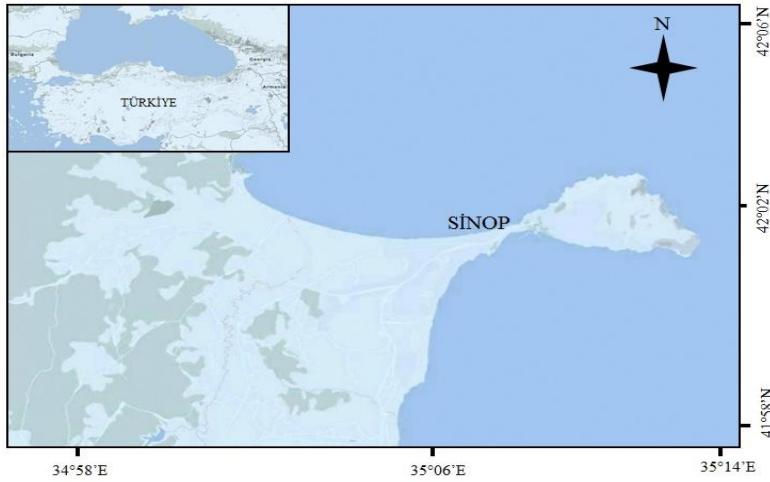
Doğan ve Alıçlı (2018) ise Şile su ürünleri kooperatifinin her ihtiyacı karşılayacak tam teşekküllü bir limana sahip olduğu, dezavantaj olarak ise Şile ilçesinin İstanbul su ürünleri balık haline uzak olması nedeniyle avlanan ürünlerin naklinde çeşitli problemlerle karşılaşıldığı vurgulanmıştır.

Su ürünleri kooperatifleri desteklenerek ortaklar ekonomik olarak güçlendirilip, yatayda örgütlenme cazip hale getirilmelidir. Düzenlenecek eğitim programları ile de beşerî kalkınmışlığı tamamlamış sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yeterliliğini elde etmiş, çalışanlar ile rekabet edebilir ve sürdürülebilir bir sektör oluşturacağını belirtmiştir (Yücel ve Acar, 2018)

Son dönemde kooperatifçilikle ilgili akademik çalışmalarda, girişimcilik, rekabetçilik, yenilikçilik ve sosyal sermaye konuları ön plana çıkmaktadır (Fitz-Koch vd., 2018; Spicer vd., 2019;).

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu araştırmanın birincil verileri, Sinop İl ve ilçelerinde faaliyet gösteren Su Ürünleri Kooperatifleri ve Tarım Kredi Kooperatifleri ortaklarından elde edilen veriler oluşturmıştır. Araştırmaya evreninin tek tek araştırılmasına gerek kalmaksızın ana kütleinin özelliklerini yansıtıcı bir örneklem üzerinden yürütülmesi (Altunışık, 2012) ilkesinden hareketle rasgele örnekleme yöntemi ile deneklere ulaşılması amaçlanmıştır. Sinop Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu onayını takiben, Sinop İlinde faaliyet gösteren Su Ürünleri Kooperatifleri ve Tarım Kredi Kooperatifleri ortaklarından 15 Nisan 2023- 31 Aralık 2023 tarihleri arasında kooperatif ortaklarıyla gönüllülük esasına göre görüşülecek anket çalışması neticesinde birincil veriler elde edilmiştir.

Şekil 3.1 Araştırma Bölgesi

Araştırmada, Su Ürünleri ve Tarım Kredi Kooperatifleri ortaklarının tespitinde Tarım ve Orman Bakanlığı İl Müdürlükleri kayıtları ve TUİK verilerinden yararlanılmıştır.

Tarım ve Ormanlığı Bakanlığı İl Müdürlükleri kayıtları, Su Ürünleri İşleme tesislerinin kayıtları, TUİK verileri, ikincil veriler olarak yararlanılmıştır.

Örnek hacminin belirlenmesine esas teşkil edecek ve anket uygulanacak denek sayısını belirlemek için aşağıdaki formül kullanılmıştır. Araştırmanın özelliği gereği her bir denek ile yalnız bir kez görüşüleceği için iadesiz seçim gerçekleştirilmesine karar verilmiştir.

$$n = \frac{Npq t_{\alpha}^2}{(N-1)d^2 + pqt_{\alpha}^2}$$

[N =Toplam birim sayısı; n =Örnek çapı; p =Olumlu olasılık; p =Olumsuz olasılık; d =hata payı (örn. % 5); t_a =tablo değeri (örn.1.96)] (Çiçek, 1996; Miran, 2002; Baş, 2008).

Ön saha çalışması, sahada uygulanacak anketlere son şeklini vermek üzere yürütülmüştür. Örnek uygulamalarla, anketlerde anlaşılmayan ya da yanlış anlaşılan ve eklenmesine ihtiyaç duyulan sorulara, ekleme/çıkarma yapılmıştır. Anketlerde kullanılacak kelimelerin yaşayan Türkçe kelimelere uygunluğuna dikkat edilerek, anketlere son şekil verilmiştir. Anketlerde bütünleştirici dil kullanılmasına özen gösterilmiştir. Ayrıca, anketlerden elde edilen sonuçların lisansüstü çalışmamda ve bilimsel amaç dışında kullanılmayacağı yazılı olarak da belirtilerek mümkün olduğunca doğru cevap almanın yolunda çaba harcanmıştır.

Anketlerde 11 çoktan seçmeli olmak üzere toplam 36 soru sorularak, araştırma amacına uygun hazırlanan anket formlarından yararlanılmıştır. Anketlerdeki sorular; demografik, sosyo-ekonomik durumları ve kişisel özellikleri sorgulayıcı olmasının yanında Likert ölçeği kullanılarak (*Kesinlikle Katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Kesinlikle Katılıyorum, Katılıyorum*) da hazırlanmıştır.

Toplanacak verilerin, ölçülmek istenen olguyu yansıtıp yansıtmadığını ortaya koymak amacıyla güvenilirlik testi uygulanmıştır. Ölçeklerin güvenilirliğinin test edilmesinde Alfa katsayısından (Cronbach Alfa) yararlanılmıştır (Tablo 3.1). Ölçeğin güvenilirlik çalışması için 30 kooperatif ortağı üzerinde pilot deneme yapılmış ve ölçeğin güvenilirliği Cronbach Alfa katsayısı ile hesaplanmıştır (Özdamar, 2013).

Tablo 3.1 Güvenilirlik katsayısı

<i>Cronbach Alpha</i>	<i>Soru Sayısı</i>
0.8333	36

Tablo 3.1’de görüldüğü gibi hesaplanan Cronbach alfa katsayısının güvenilirliğinin göstergesi olduğu kabul edilmektedir (Saruhan ve Özdemirci, 2011). Güvenilirliği test edilen anketlerle saha çalışmasının yapılmasına karar verilmiştir. Saha çalışmasının yürütülebilmesi için “Sinop Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kuruludan” izin alınmıştır. İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan onay alındıktan sonra, araştırma sonucunda hedeflenen çıkarımların elde edilmesine uygun sorulardan oluşan anketlerin uygulanması için sahaya inilmiştir.

Araştırma verilerinin değerlendirilmesinde; Kooperatif ortaklarının, kooperatifçilik ilkelerini algılamaları ve kooperatif yönetiminden beklentilerine etkili olan faktörlerin analizinde Lojistik Regresyon (LR) yönteminden yararlanılmıştır.

3.1. Lojistik Regresyon Analizi (LR)Yöntemi

Araştırma verilerinin değerlendirilmesinde kullanılan yöntemlerden diğeri lojistik regresyon analiz (LR) yöntemidir.

Lojistik regresyon; bağımlı (cevap) değişkenin kategorik olarak, ikili, üçlü ve çoklu kategorilerde gözleendiği durumlarda bağımsız (açıklayıcı) değişkenlerle sebep-sonuç ilişkisini belirlemede yararlanılan bir yöntemdir. Açıklayıcı değişkenlere göre cevap değişkeninin beklenen değerlerinin olasılık olarak elde edildiği sınıflama ve atama işlemi yapmaya yardımcı olan bir regresyon yöntemidir. LR cevap değişkenin (Y) kategorik olarak, ikili (binary, dichotomous) ve çoklu (multinomial) kategorilerde gözleendiği durumlarda açıklayıcı değişkenlerle (x_i , $i= 1,2,...,k$) sebep-sonuç ilişkisini belirlemede yararlanılan bir yöntemdir (Özdamar, 2013).

Lojistik regresyon modeli, bağımlı değişkenin tahmini değerlerini olasılık olarak hesaplayarak olasılık kurallarına uygun sınıflama yapma imkânı veren, tablolaştırılmış ya da ham veri setlerini analiz eden bir istatistiksel yöntemdir (Özdamar, 2013; İnal vd., 2006).

Saha uygulaması tamamlandıktan sonra anketlerden elde edilen veriler; bilgisayar ortamına aktarılması gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla, Ofis 2010 programları yazım ve betimleyici istatistikler için, SPSS 21 ve MİNİTAB 17 istatistik paket programlarından ise araştırmanın amacına uygun istatistiki analizlerin yapılmasında yararlanılmıştır.

4. BULGULAR

Yaşamlarını kazanımları ile sürdürenlerde olduğu gibi Su Ürünleri ve Tarım Kredi Kooperatif ortaklarının kazançlarının hayatlarını sürdürmede çevresinin ekonomik koşulları ile mukayesede kendilerini nasıl tanımladıkları merak konusudur. Kooperatif ortaklarının kendilerini nasıl tanımladıklarını belirlemek amacıyla “maddi durumunuzu nasıl tanımlarsınız” şeklinde sorulmuştur.

Sorular kategorik yapıda olduğu için Lojistik Regresyon yöntemi ile analiz edilmiştir. Lojistik regresyon modelinin bağımlı değişkeni (Y), kooperatif ortaklarının “maddi durumunuzu nasıl tanımlarsınız” sorusu ile ilgili görüşlerinden oluşmaktadır. Kooperatif ortakları kendilerinin ekonomik durumlarını algılamalı; dar gelir grubu (1), orta gelir grubu (2) ve üst gelir grubu (3) olarak tanımlamış olabilirler. Bağımlı (açıklanan) değişkenin açıklanmasında kullanılan bağımsız değişkenler; yaş (yıl), eğitim durumu (1: ilk okul, 2: orta okul, 3: lise, 4: ön lisans/lisans, 5: lisansüstü), Kooperatife ortaklık yılı, internet kullanma amacı ve internet kullanma süresi, kooperatif sözleşmesini okuma durumu (1: sözleşmeyi okudum, 2: elime geçmedi, 3: gerek duymadım, 4: zamanım yoktu), ek gelir kaynağı (1: hayvancılık, 2: tarla tarımı, 3: ticaret, 4: ek gelirim bulunmamaktadır). Model çözümü neticesinde istatistiki açıdan anlamlı olan değişkenler hakkında açıklanma yapılmıştır (Tablo 4.1).

4.1. Kooperatif Ortaklarının “Maddi Durumunuzu Nasıl Tanımlarsınız” algılarının Lojistik Regresyon (LR) ile analizi.

Tablo 4.1.1 “Maddi durumunuzu nasıl tanımlarsınız” ifadesi

<i>Değişkenler</i>	<i>Katsayı</i>	<i>Std. Sapma</i>	<i>p-değeri</i>	<i>Odds Ratio</i>
<i>Sabit</i>	-2,28985		0,359	
<i>Yaş</i>	0,0037298	0,0173836	0,830	1,00
<i>Cinsiyet</i>	1,08780	1,02535	0,289	2,97
<i>Eğitim</i>	-0,975864	0,229938	0,000	0,38
<i>Koop. Üyelik Süresi</i>	0,458666	0,164822	0,005	1,58
<i>İnternet Kullanma Amacı</i>	-1,11666	0,408593	0,006	0,33
<i>İnternet Kullanma Süresi</i>	0,697240	0,432426	1,107	2,01
<i>Koop. Sözleşmesini Okuma</i>	-0,0638847	0,206799	0,757	0,94
<i>Ek Gelir Durumu</i>	0,395308	0,127995	0,002	1,16
<i>Chi-Kare (X^2)</i>	621,0674 (p:0,007)			

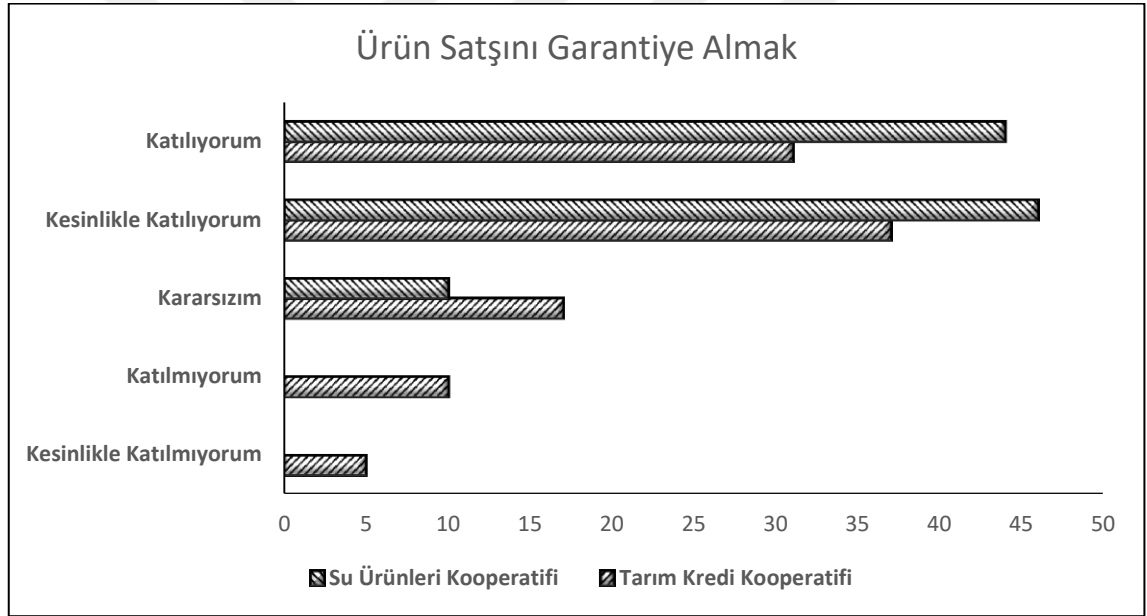
Model genel olarak anlamlı bulunmuştur (X^2 : 621,0674; p:0,007) (Tablo 4.1.1). Yapılan LR analizi sonucunda kooperatif ortaklarının “maddi durumunuzu nasıl tanımlarsınız”

ifadesi üzerinde; eğitim durumunun, kooperatif üyelik yılının, internet kullanma amacının ve ek gelir durumlarının, ekonomik durumlarının tanımlanmasında etkili olduğu belirlenmiştir.

Eğitim durumu %5 anlamlılık düzeyinde negatif yönde etken olduğu belirlenmiştir. Diğer bir ifade ile %95 ihtimalde eğitim düzeyi arttıkça ortaklar maddi gereksinimlerinin arttığını, kendilerinin yetersiz maddiyata sahip olduklarını ifade etmekte etken olduğu anlaşılmıştır.

Ek gelir durumu arttıkça %95 olasılıkla kendilerinin ekonomik durumlarının daha iyi olarak yorumlayacakları anlaşılmaktadır. Ek geliri olan kooperatif ortaklarının oranı % (Su Ürünleri kooperatiflerinde %77; Tarım Kredi Kooperatiflerinde %98)'dir.

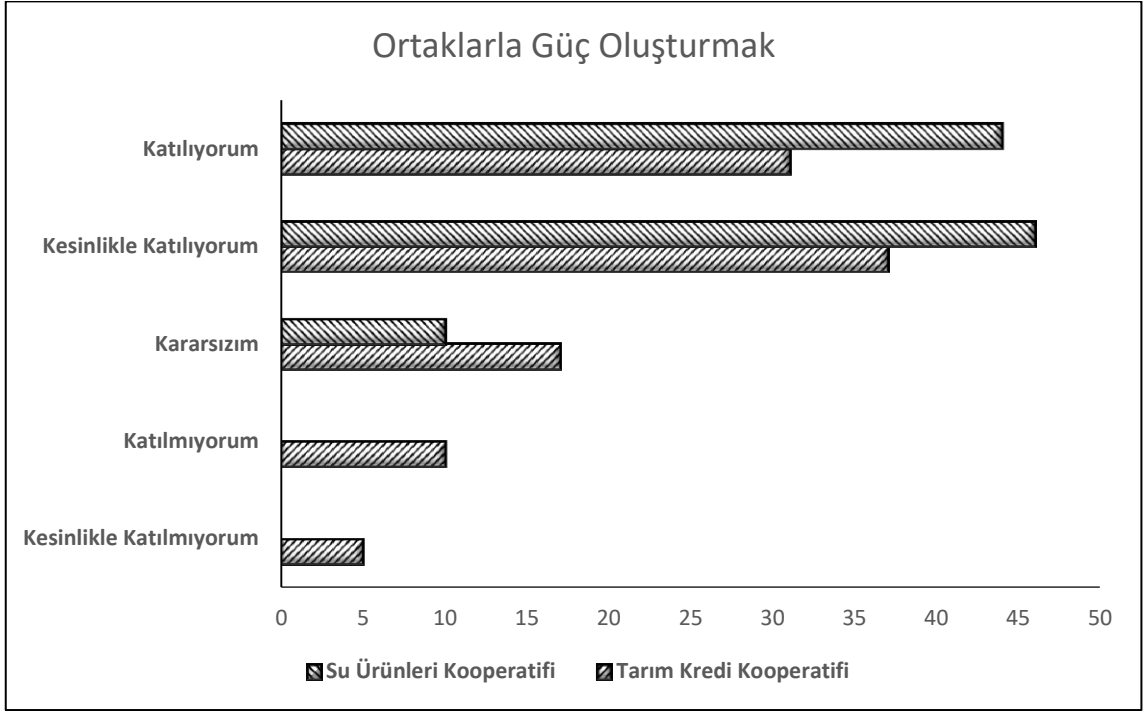
4.1.1. Ürün Satışını Garantiye Almak İçin Kooperatife Ortak Oldum

Şekil 4.1.1 Ortakların “Ürün Satışını Garantiye Almak İçin Kooperatife Ortak Oldum” İfadeleri

Araştırma bölgesindeki Su Ürünleri ve Tarım Kredi Kooperatifleri ortaklarının kooperatiflere ortak olmalarında ürünlerini satışlarını garantiye almak için mi ortak olduğunuz sorusuna; Su Ürünleri kooperatifleri ortaklarının %81’inin ortak olmalarında böyle bir düşünce taşıdıkları, %31’inin bu konuda kararsız kaldığını belirtmişlerdir. Tarım Kredi Kooperatife ortak olanların %65’i bu amaçla ortak olduğunu belirtirken, %24’ü kararsız olduğunu belirtmiştir (Şekil 4.1.1).

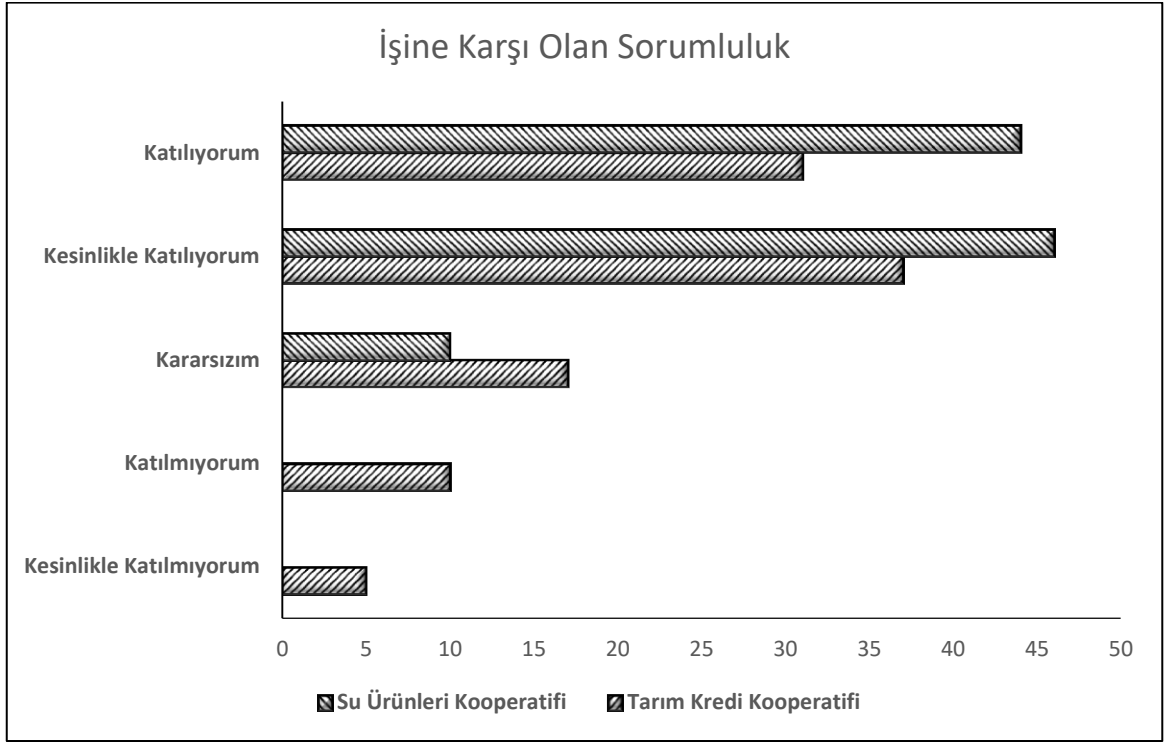
4.1.2. Ortaklarla, Güç Oluşturacağına İnanıldığını İçin Kooperatife Ortak Oldum

Şekil 4.1.2 Ortakların “ortaklarla, güç oluşturacağına inandığını için kooperatife ortak oldum” ifadeleri

Su Ürünleri ve Tarım Kredi Kooperatifleri ortaklarının kooperatiflere ortak olmalarında ortaklarla birlikte güç oluşturmak için mi ortak oldunuz sorusuna; Su Ürünleri kooperatifleri ortaklarının %82’si bu amaçla ortak olduğunu belirtirken, %15’i bu konuda kararsız olduğunu beyan etmişlerdir. Tarım Kredi Kooperatifi ortaklarının ise %60’ı güç oluşturulacağına inandığını için kooperatif ortağı olduğunu, %21’inin kooperatif ortağı olmada böyle bir amaç taşımadıklarını belirtmişlerdir (Şekil 4.1.2).

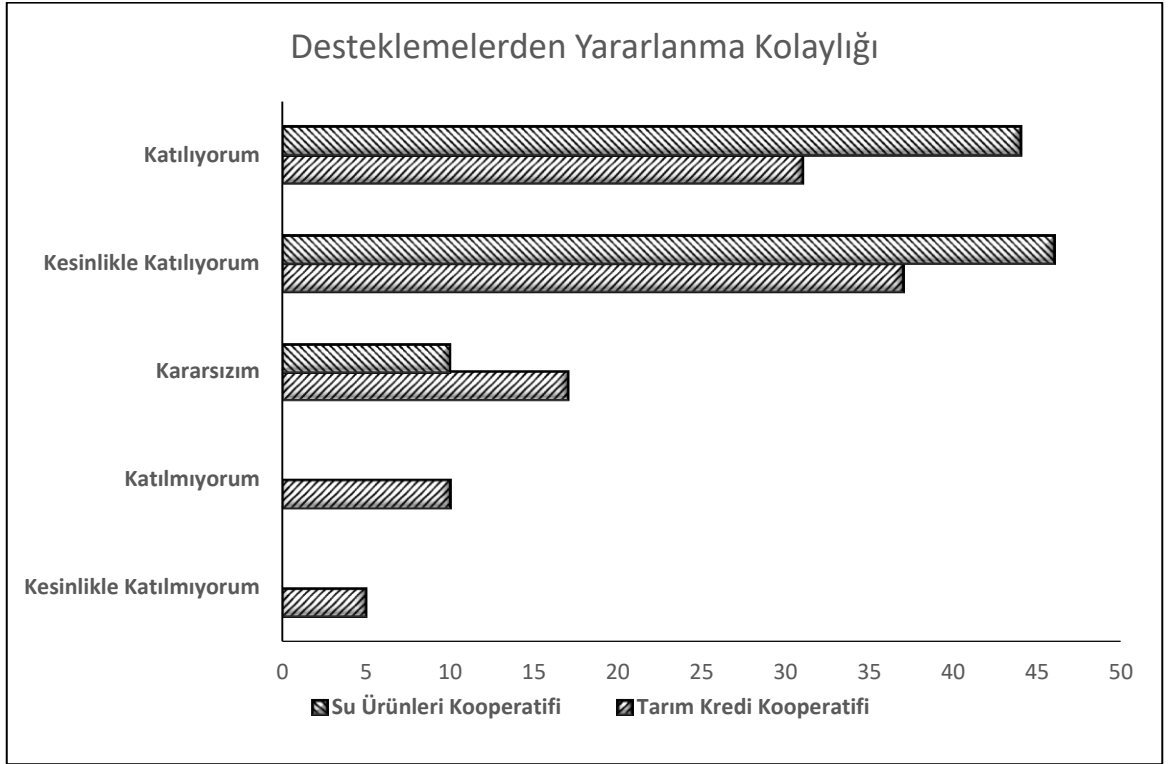
4.1.3. Kooperatif Ortaklarının “İşime Karşı Olan Sorumluluğumdan Dolayı Kooperatife Ortak Oldum” İfadesi

Şekil 4.1.3 Kooperatif ortaklarının “işime karşı olan sorumluluğumdan dolayı kooperatife ortak oldum” ifadesi

Kooperatif Ortaklarından Su Ürünleri ve Tarım Kredi Kooperatifleri ortaklarının kooperatiflere ortak olmalarında işlerine karşı olan sorumluluklarından dolayı mı ortak oldunuz sorusuna; Su Ürünleri kooperatifleri ortaklarının %60’ı Tarım Kredi Kooperatifi Ortaklarının %61’i bu amaçla ortak olduğunu, bu konuda Su Ürünleri Kooperatifi Ortaklarının %35, Tarım Kredi Kooperatifi Ortaklarının %17’sinin kararsız olduğu belirlenmiştir (Şekil 4.1.3).

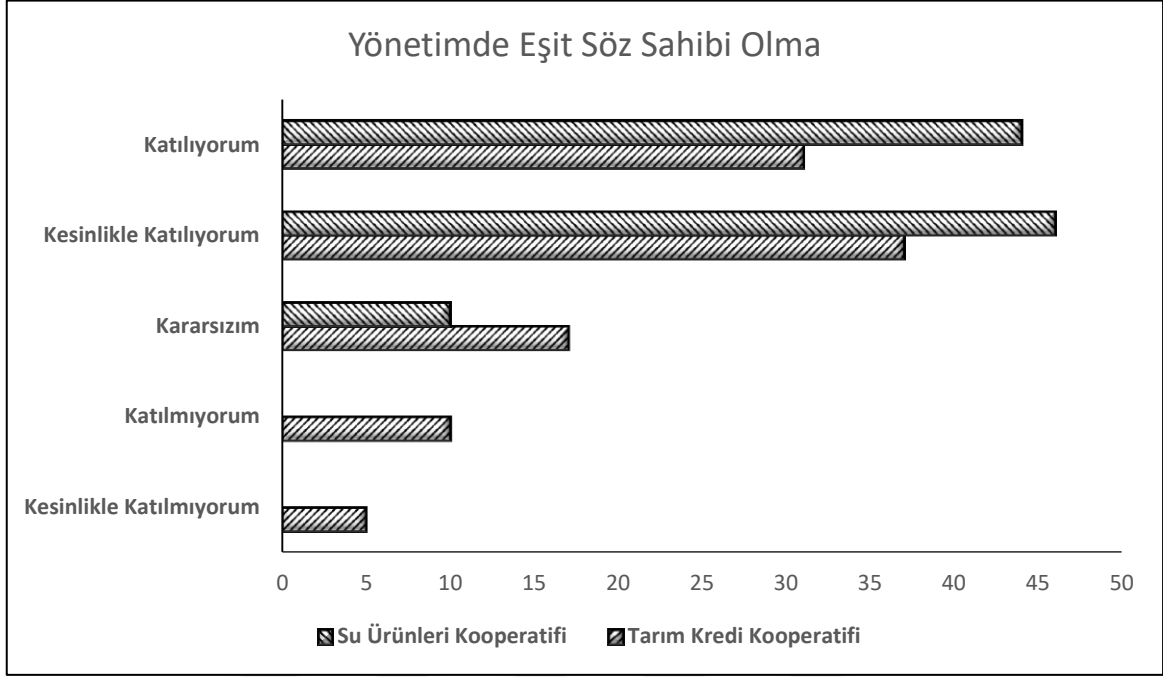
4.1.4. Desteklerden Yararlanma Kolaylığı Sağlayacağı İçin Kooperatife Ortak Oldum

Şekil 4.1.4 Ortakların “desteklerden yararlanma kolaylığı sağlayacağı için kooperatife ortak oldum” ifadesi

Su Ürünleri ve Tarım Kredi Kooperatifleri ortaklarının kooperatiflere ortak olmalarında “desteklemelerden yararlanabilme kolaylığından” dolayı mı ortak oldunuz sorusuna; Su Ürünleri kooperatifleri ve Tarım Kredi Kooperatifleri ortakları birbirlerinde yakın sayılabilecek oranlarda cevap vermişlerdir (Su Ürünleri %72; Tarım Kredi Kooperatifleri %76). Kararsız olanların oranları ise sırasıyla %26 ve %19’dur (Şekil 4.1.4).

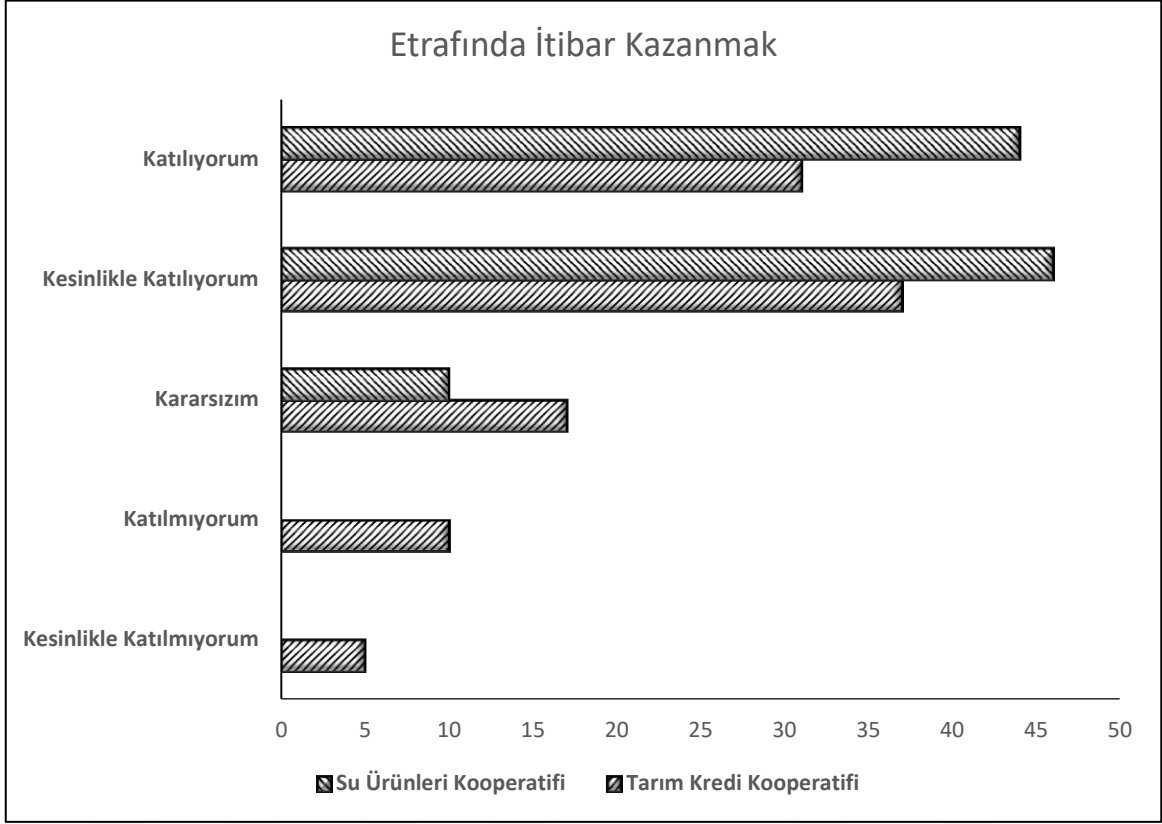
4.1.5. Yönetimde Eşit Söz Sahibi Olacağıma İnanmışım İçin Kooperatife Ortak Oldum

Şekil 4.1.5 Ortakların “yönetimde eşit söz sahibi olacağıma inandığım için kooperatife ortak oldum” ifadesi

Su Ürünleri Kooperatifleri Ortaklarının sadece %1 bu görüşe katılmaz iken, %18'i kararsız olduğunu belirtirken, ezici bir çoğunluğunun (%81) eşit söz sahibi olacağı için kooperatife ortak olduğunu belirtmişlerdir. Tarım Kredi Kooperatiflerinde eşit söz sahibi olacağına inanların oranı %57, kararsızların oranı ise %24'tür (Şekil 4.1.5).

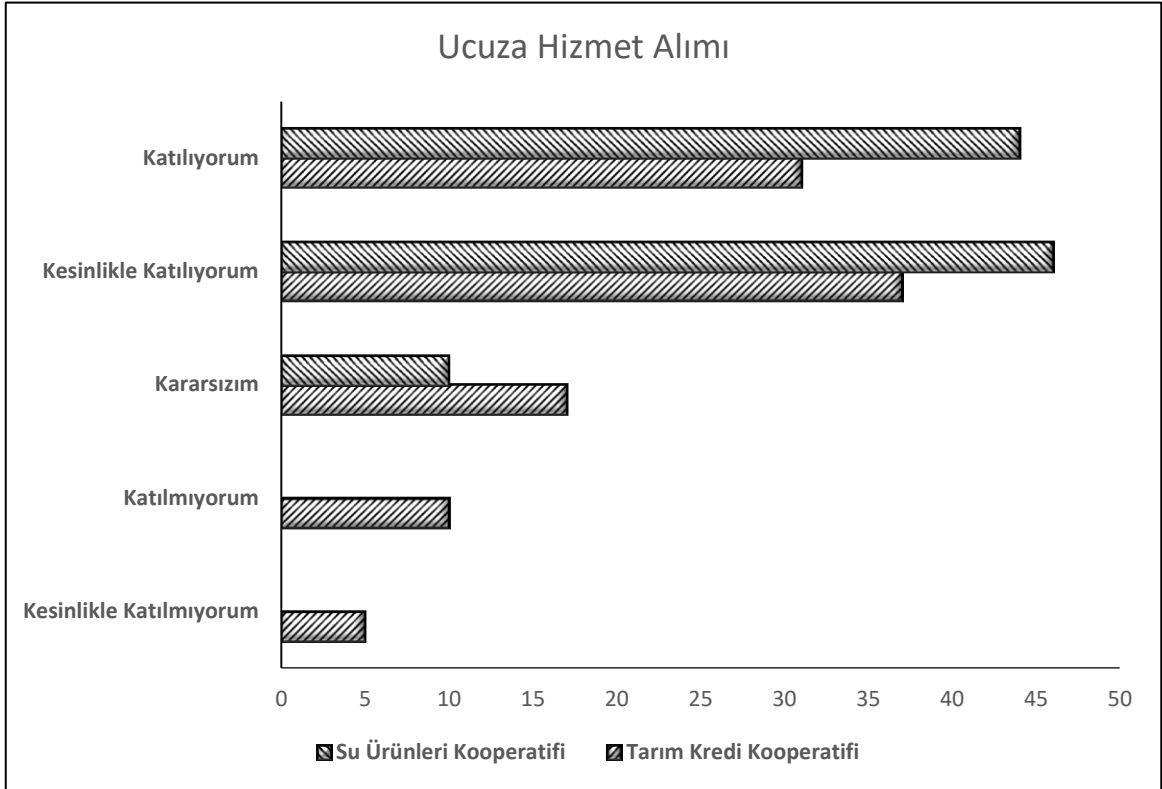
4.1.6. Kooperatif Ortaklarının “Etrafımda İtibar Kazanmak İçin Kooperatife Ortak Oldum” ifadesi

Şekil 4.1.6 Ortakların “etrafımda itibar kazanmak için kooperatife ortak oldum” ifadesi

Araştırma bölgesindeki kooperatif ortaklarından Su Ürünleri Kooperatifleri Ortaklarının sadece %5 kooperatife ortak olma amaçları arasında “etrafında itibar kazanma” duygularının olmadığını, %73 ortağın kooperatif ortaklığı ile etrafında itibar kazanacağına inanmaktadırlar. Tarım Kredi Kooperatifi ortaklarından %24’ü kararsız iken %55’inin ortaklıktan beklentilerinin etrafında itibar kazanmak olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.1.6).

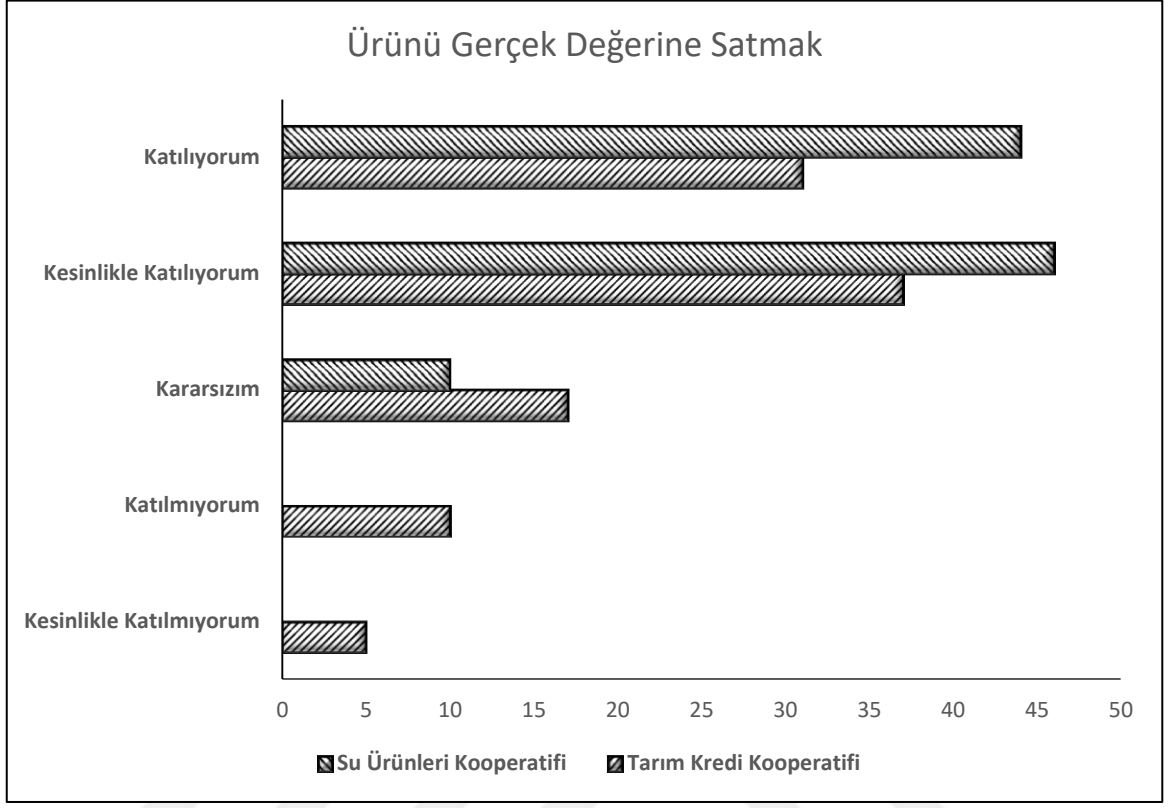
4.1.7. Kooperatif Ortaklarının “Ucuza Hizmet Alımı (Yedek Parça, Sığorta...) Sağlayacağını Düşündüğümden Ortak Oldum” ifadesi

Şekil 4.1.7 Ortakların “ucuza hizmet alımı (yedek parça, sığorta...) sağlayacağını düşündüğümden ortak oldum” ifadesi

Araştırma bölgesindeki kooperatif ortaklarından Su Ürünleri Kooperatifleri Ortaklarının %73’ü kooperatife ortak olma amaçları arasında “ucuza hizmet alımı” olduğunu Tarım Kredi Kooperatiflerinde bu oranın %54 olduğu tespit edilmiştir. Her iki kooperatif ortakları arasında kararsızların oranı birbirine eşit sayılabilecek (sırasıyla %21 ve %25) orandadır (Şekil 4.1.7).

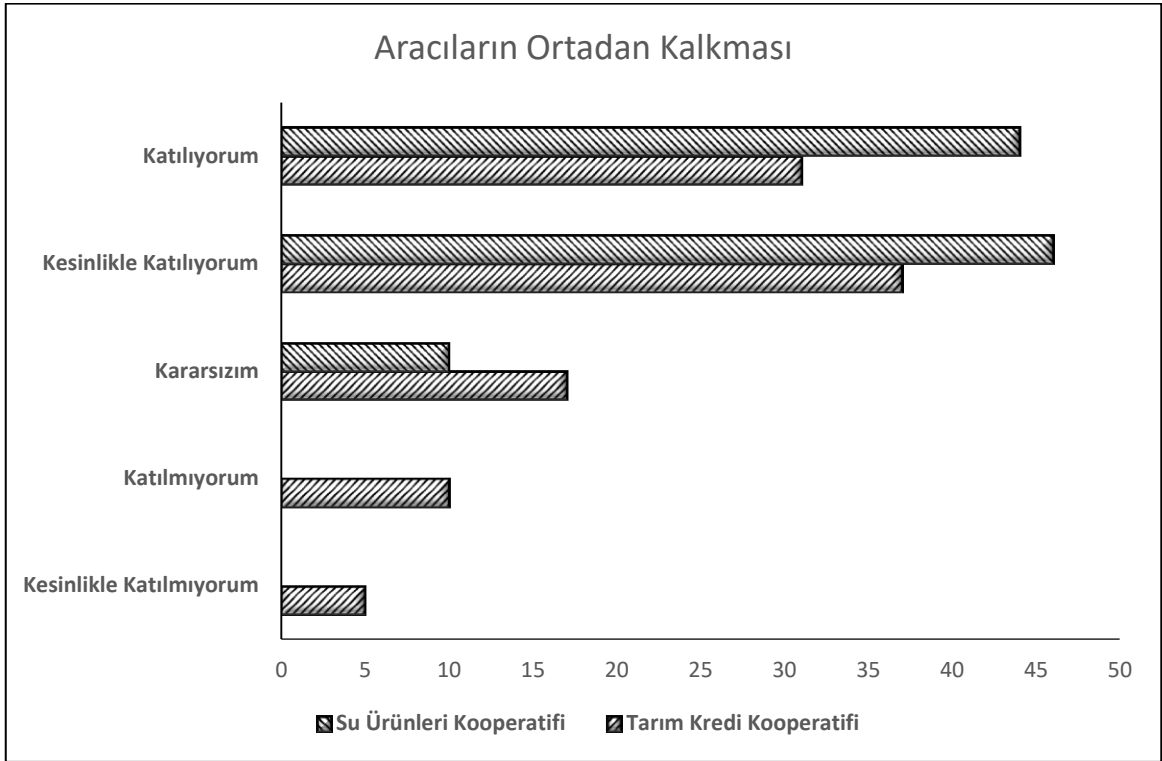
4.1.8. Kooperatif Ortaklarının “Kooperatif Sayesinde Ürünüm Gerçek Değerine Satıldığına İnaniyorum” ifadesi

Şekil 4.1.8 Ortakların “kooperatif sayesinde ürünüm gerçek değerine satıldığına inanıyorum” ifadesi

Tarım Kredi Kooperatifleri Ortaklarının %13’ünün, Su Ürünleri Kooperatiflerinin sadece %8’inin kooperatife ortak olma amaçları arasında “ürünlerinin gerçek değerine satıldığına” inanmamakta, Tarım Kredi Kooperatifi ortaklarından %2’ü Su Ürünleri Kooperatiflerinde %19’unun kararsız olduğu tespit edilmiştir (Şekil 4.1.8).

4.1.9. Kooperatif Ortaklarını “Kooperatif Sayesinde Aracılar Ortadan Kalktığından Kazancımın Arttığını Biliyorum” ifadesi

Şekil 4.1.9 Ortakların “kooperatif sayesinde aracılar ortadan kalktığından kazancımın arttığını biliyorum” ifadesi

Her iki kooperatif ortaklarının %23’ü kooperatif sayesinde “aracıların ortadan kaldırıldığı” konusunda kararsız olduklarını belirtirken, Su Ürünleri Kooperatifleri Ortaklarının %69’u Tarım Kredi Kooperatifi ortaklarından %63’ü kooperatif sayesinde “aracıların ortadan kalktığına” inanmaktadır (Şekil 4.1.9)

4.2. Kooperatif Ortaklarının “Kooperatiflerin Esas Amacının Kar Elde Etmek Değildir” Algılarının Lojistik Regresyon (LR)Yöntemi ile Analizi.

Kooperatifler ile şirketler arasındaki en önemli fark ekonomik tarzda olan yaklaşımlarıdır. Kooperatif ortaklarının kooperatif sermayesine adil bir biçimde katılmaktadırlar. Bu katılım sayesinde kooperatif sermayesini demokratik olarak kontrol etme imkanı da doğurmaktadır.

Kooperatif ortaklarının “Kooperatiflerin esas amacının kar elde etmek değildir” modelinin bağımlı değişkenidir (Y). Kooperatif ortakları kendilerinin ekonomik

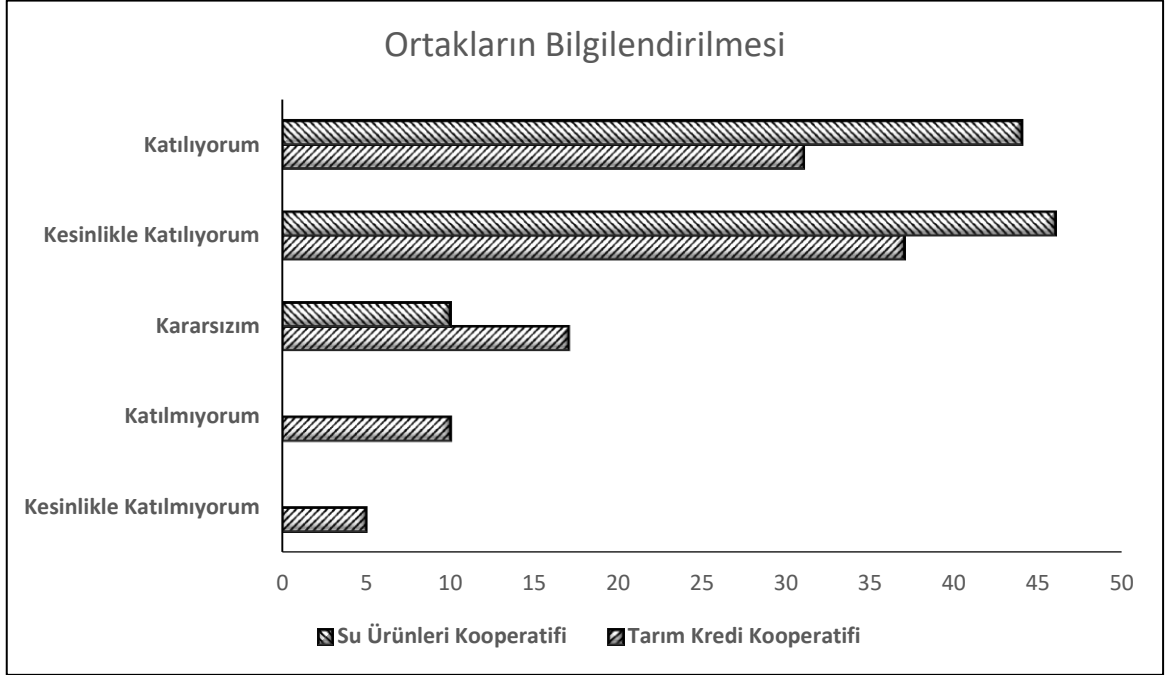
durumlarını algılama şekilleri dar gelir grubu, orta gelir grubu veya üst gelir grubu olarak tanımlanmış olabilirler. Bağımlı (açıklanan) değişkenin açıklanmasında bağımsız değişkenler; yaş (yıl), eğitim durumu (1: ilk okul, 2:orta okul, 3:lise, 4: ön lisans/lisans, 5: lisansüstü), Kooperatife ortaklık yılı, internet kullanma amacı ve internet kullanma süresi, kooperatif sözleşmesini okuma durumu (1: sözleşmeyi okudum, 2: elime geçmedi, 3: gerek duymadım, 4: zamanım yoktu), ek gelir kaynağı (1: hayvancılık, 2: tarla tarımı, 3: ticaret, 4: ek gelirim bulunmamaktadır). Modelin çözümünde istatistiki olarak anlamlı olan değişkenler açıklanmıştır (Tablo 4.2.1).

Tablo 4.2.1 “Kooperatifin esas amacı kar elde etmek değildir” ifadesi

<i>Değişkenler</i>	<i>Katsayı</i>	<i>Std. Sapma</i>	<i>p-değeri</i>	<i>Odds Ratio</i>
<i>Sabit</i>	4,37214		0,088	
<i>Yaş</i>	-0,0589774	0,0186383	0,002	0,94
<i>Cinsiyet</i>	-0,945157	1,01602	0,352	0,39
<i>Eğitim</i>	-0,229254	0,226850	0,312	0,80
<i>Koop. Üyelik Süresi</i>	0,0584925	0,169162	0,730	1,06
<i>İnternet Kullanma Amacı</i>	0,483417	0,394693	0,221	1,62
<i>İnternet Kullanma Süresi</i>	-0,381159	0,442223	0,389	0,68
<i>Koop. Sözleşmesini Okuma</i>	-0,440120	0,219426	0,045	0,64
<i>Ek Gelir Durumu</i>	-0,284901	0,135495	0,035	0,75
<i>Chi-Kare (X^2)</i>	525,180 p:0,046)			

Model genel olarak anlamlı bulunmuştur (X^2 : 525, 180; p:0,046). Analiz sonuçlarına göre kooperatiflerin esas amacının kar elde etmek olmadığı ile ilgi olarak ortakların yaşları ile negatif yönde ilişki olduğu tespit edilmiştir. Aynı şekilde “ortakların kooperatif sözleşmesini okuma durumları ve ek gelir durumları arasında da negatif yönde ve istatistiki olarak anlamlı ilişki bulunduğu görülmektedir (Tablo 4.2.1).

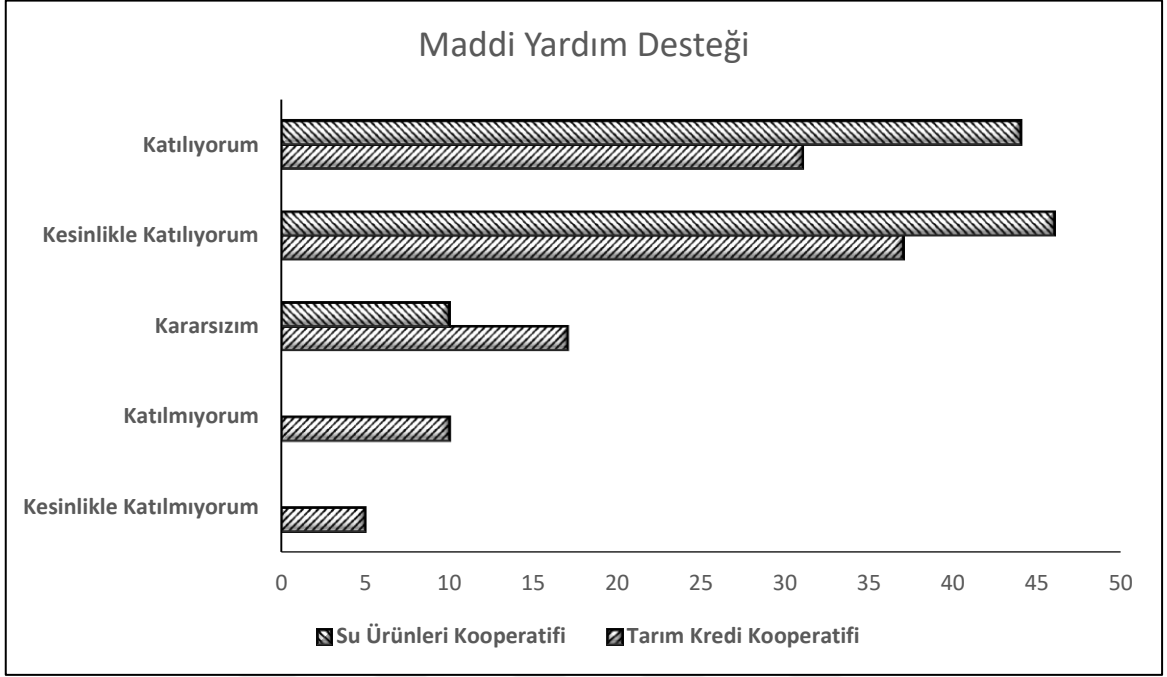
4.2.1. Kooperatif Ortaklarının “Kooperatif Yönetimi Değişiklikler ve Mesleki Konularda Ortakları Bilgilendirmektedir” ifadesi

Şekil 4.2.1 “Kooperatif yönetimi değişiklikler ve mesleki konularda ortakları bilgilendirmektedir” ifadesi

Kooperatif ortaklarından; Su Ürünleri Kooperatiflerinin %68’i, Tarım Kredi Kooperatiflerinin %64’ü “Yönetimin mesleki konularda ortakları bilgilendirdiklerine inanmaktadırlar. Kararsızların oranı ise Tarım Kredi Kooperatifi ortaklarında %19, Su Ürünleri Kooperatifi ortakları arasında %24’tür (Şekil 4.2.1).

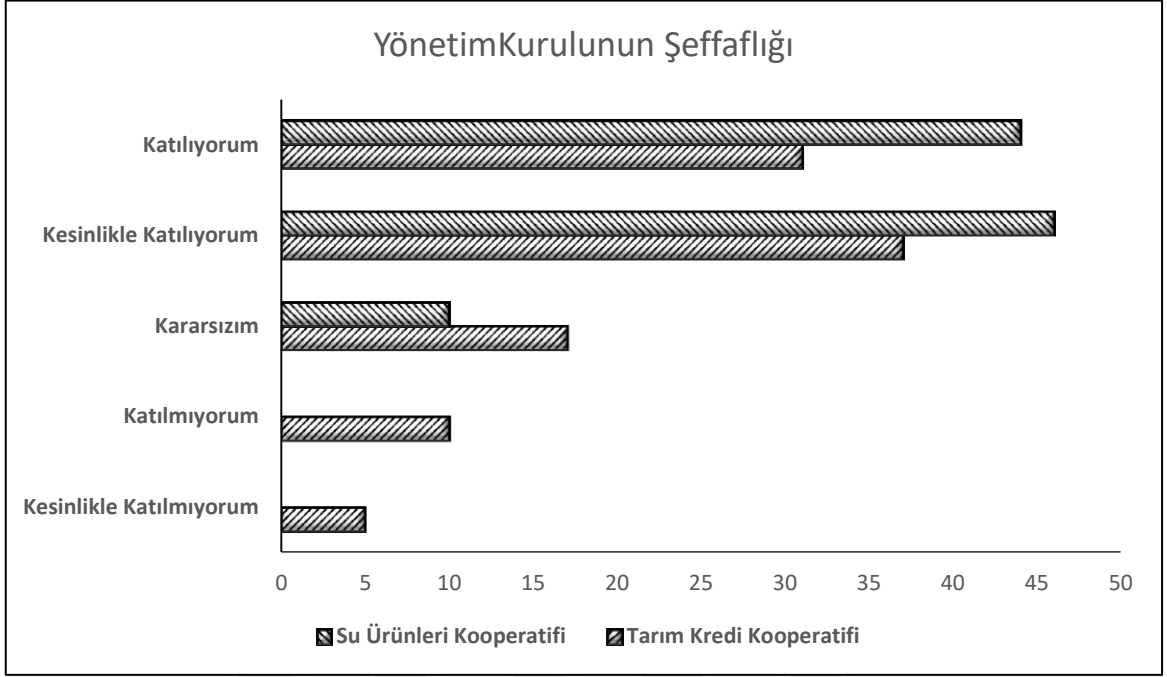
4.2.2. Kooperatif Ortaklarının “Kooperatif Yönetimi Doğum, Ölüm, Düğün, Kaza Gibi Konularda Maddi Yardımda Bulunmaktadır” ifadesi

Şekil 4.2.2 Ortakların “kooperatif yönetimi doğum, ölüm, düğün, kaza gibi konularda maddi yardımda bulunmaktadır” ifadesi

Araştırma bölgesindeki kooperatif ortaklarından Su Ürünleri Kooperatifleri Ortaklarının %68’i kooperatife ortak olma amaçları arasında “doğum, ölüm, düğün, kaza gibi konularda maddi yardımda bulunduklarını” belirtirken” bu oran Tarım Kredi Kooperatifleri ortakları arasında %52 olduğu tespit edilmiştir (Şekil 4.2.2).

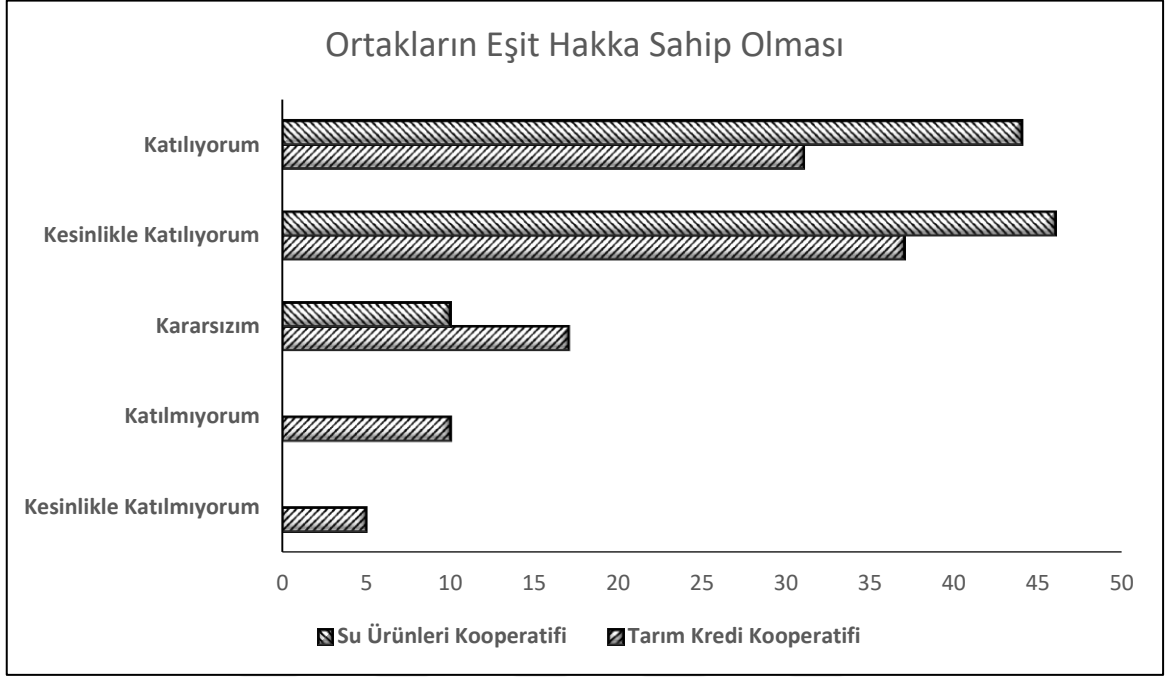
4.2.3. Kooperatif Ortaklarının “Kooperatif Yönetim Kurulu, Şeffaf Olarak Gelir-Gider Hesaplarından Bilgilendirilmekteyiz” ifadesi

Şekil 4.2.3 “Kooperatif yönetim kurulu, şeffaf olarak gelir-gider hesaplarından bilgilendirilmekteyiz” ifadesi

Araştırma bölgesindeki Tarım Kredi Kooperatifleri ortakları yarısından fazlası (%57) Su Ürünleri Kooperatifleri Ortaklarının büyük çoğunluğu (%73) kooperatif yönetiminin “gelir-gider hesapları konusunda bildirildiklerini” beyan etmekte, Su Ürünleri kooperatifi ortaklarının sadece %5’i Tarım Kredi Kooperatifi ortaklarının %17 ise bilgilendirilmediklerini belirtmektedirler (Şekil 4.2.3).

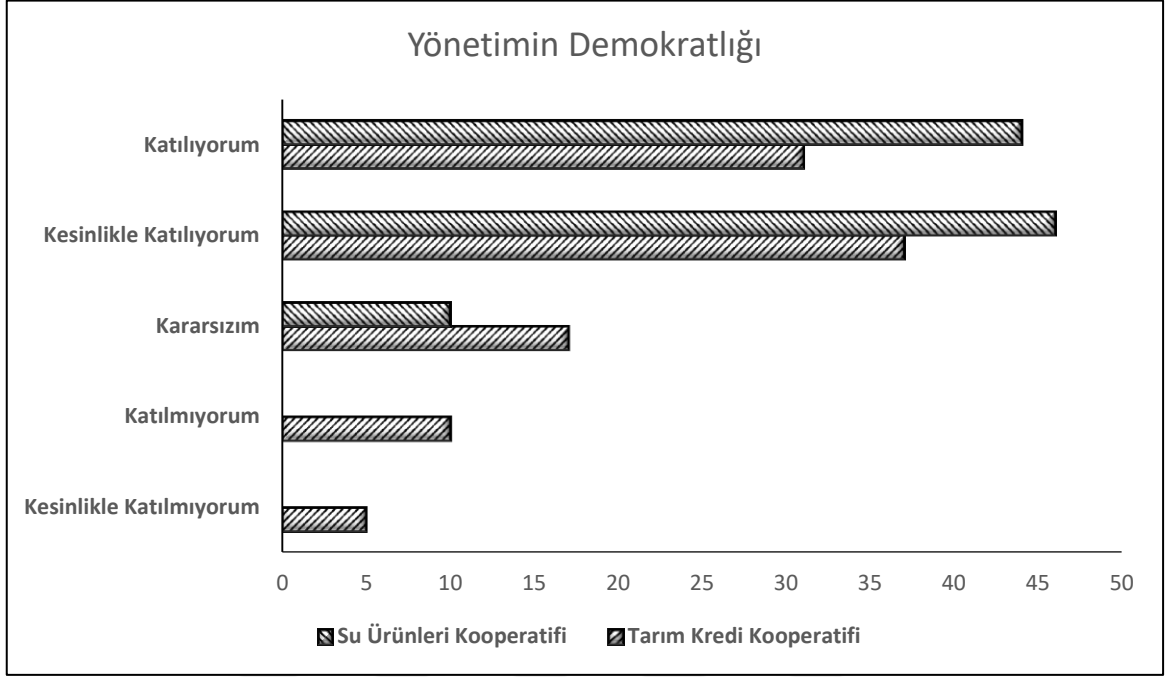
4.2.4. Kooperatif Ortaklarının “Her Ortağın (Siyasi Farklılık, Ekonomik Güç, V...) Eşit Hakka Sahip Olduğunu Düşünüyorum” ifadesi

Şekil 4. 2.4 “Her ortağın (siyasi farklılık, ekonomik güç, vb...) eşit hakka sahip olduğunu düşünüyorum” ifadesi

Su Ürünleri Kooperatifleri Ortaklarının sadece %4’ü Tarım Kredi Kooperatifleri ortakları ise %8’i “her ortağın eşit hakka sahip olmadığına, yaklaşık ¼’i bu konuda çekimser (Tarım Kredi Kooperatifi ortakları%28; Su Ürünleri Kooperatifi ortakları %27) olduklarını belirtmişlerdir (Şekil 4.2.4).

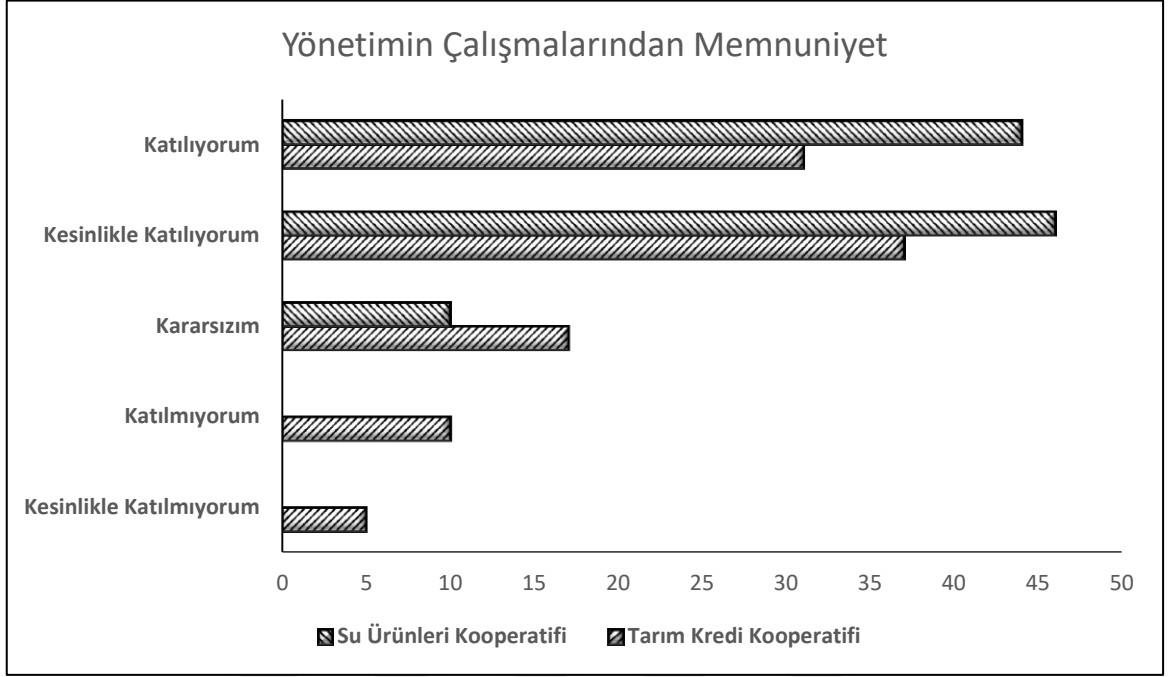
4.2.5. Kooperatif Ortaklarının “Kooperatif Yönetimince, Demokratik Bir Yönetim Sergilendiğini Düşünüyorum” ifadesi

Şekil 4.2.5 Ortakların “kooperatif yönetimince, demokratik bir yönetim sergilendiğini düşünüyorum” ifadesi

Araştırmanın yürütüldüğü Sinop ilinde; Su Ürünleri Kooperatifi ortaklarının %76’ı, Tarım Kredi Kooperatifi ortaklarının %62’si yöneticilerin “demokratik bir yönetim sergilediklerine” inandıklarını belirtirken Su Ürünleri Kooperatifi ortaklarının %19’u, Tarım Kredi Kooperatifi ortaklarının %25’i çekimsen kalmışlardır (Şekil 4.2.5).

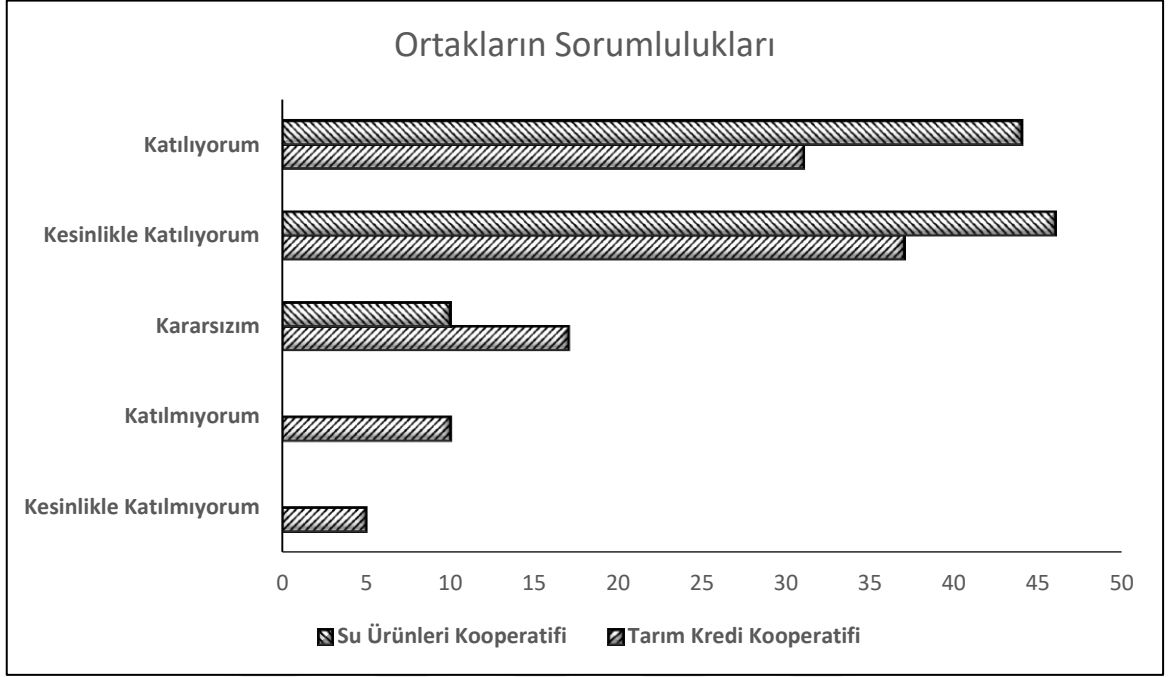
4.2.6. Kooperatif Ortaklarının “Kooperatif Yönetimi Çalışmalarından Memnunum” ifadesi

Şekil 4.2.6 “Kooperatif yönetimi çalışmalarından memnunum” ifadesi

Su Ürünleri Kooperatifi ortaklarının %73’ü, Tarım Kredi Kooperatifi ortaklarının %70’i yöneticilerin “kooperatif yöneticilerinin çalışmalarından memnun” olduklarını, Su Ürünleri Kooperatifi ortaklarının sadece %7’si, Tarım Kredi Kooperatifi ortaklarının %11’i ise memnuniyetsizliklerini belirtmişlerdir (Şekil 4.2.6).

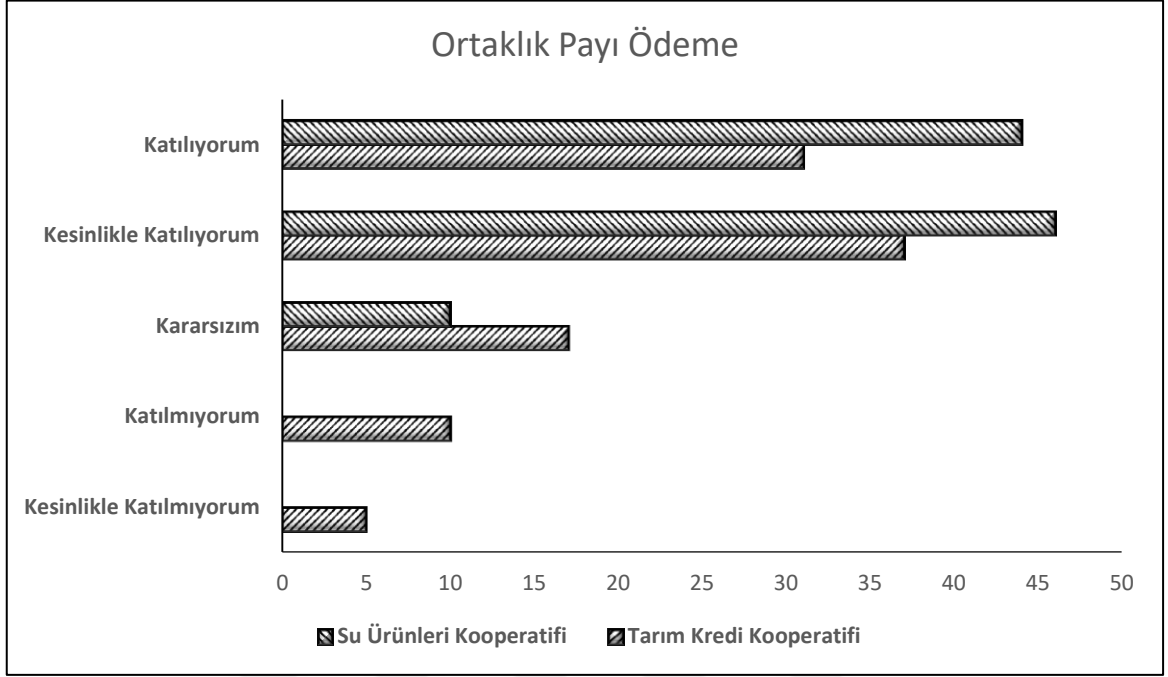
4.2.7. Kooperatif Ortaklarının “Kooperatif Ortakları, Ortaklık Sorumluluklarını Hakkıyla Taşımaktadır” ifadesi

Şekil 4.2.7 Kooperatif ortaklarının “kooperatif ortakları, ortaklık sorumluluklarını hakkıyla taşımaktadır” ifadesi

Tarım Kredi Kooperatifleri ortaklarının %66’sı Su Ürünleri Kooperatifleri ortaklarının %70’i, kooperatif ortaklarının” ortaklık sorumluluklarını hakkıyla yerine getirdiğine” inanırken, Tarım Kredi Kooperatifleri ortaklarının %11’i Su Ürünleri Kooperatifleri ortaklarının %7’si aynı inançta olmadıklarını belirtmişlerdir (Şekil 4.2.7).

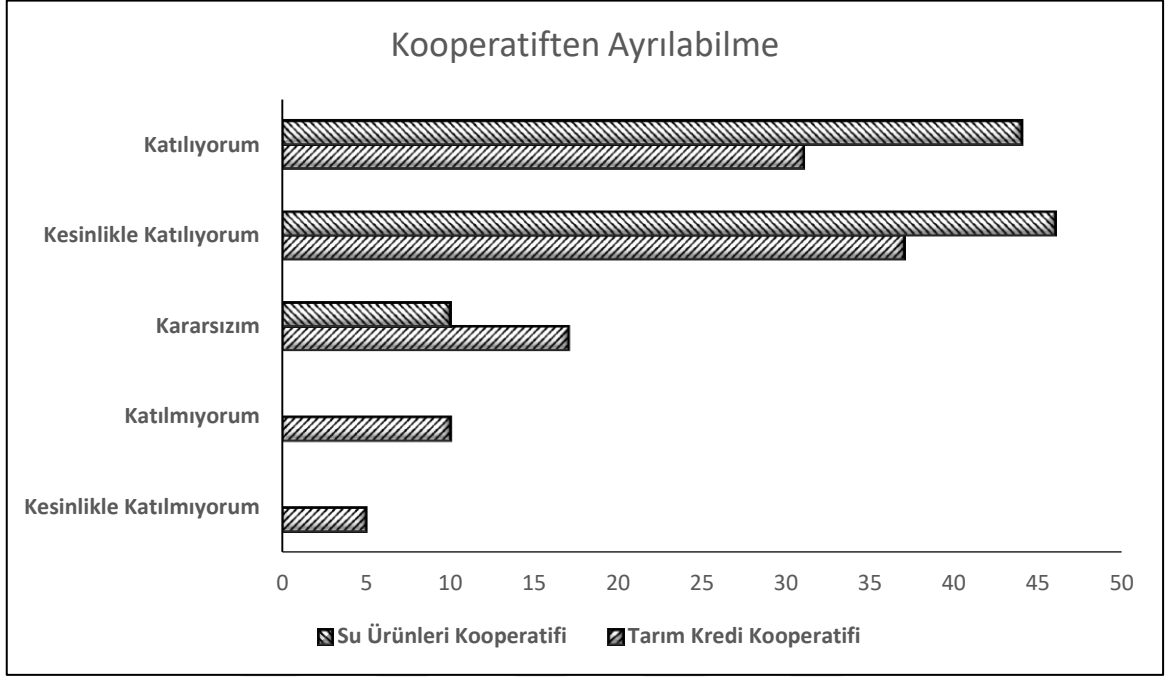
4.2.8. Kooperatif Ortaklarının “Kooperatif Ortağı Kendi Ekonomik Gücü Oranında Ortaklık Payı Ödeyebilmelidir” ifadesi

Şekil 4.2.8 “Kooperatif ortağı kendi ekonomik gücü oranında ortaklık payı ödeyebilmelidir” ifadesi

Araştırmaya katılan Tarım Kredi Kooperatifleri ortaklarının %61'i, Su Ürünleri Kooperatifleri ortaklarının %75'i, kooperatif ortaklarının” ortaklıkların ekonomik gücü oranında ortaklık payı ödeyebilmeleri” gerektiğini belirtirken, Tarım Kredi Kooperatifleri ortaklarının %26'sı, Su Ürünleri Kooperatifleri ortaklarının %21'i bu konuda çekimser kalmayı tercih etmişlerdir (Şekil 4.2.8).

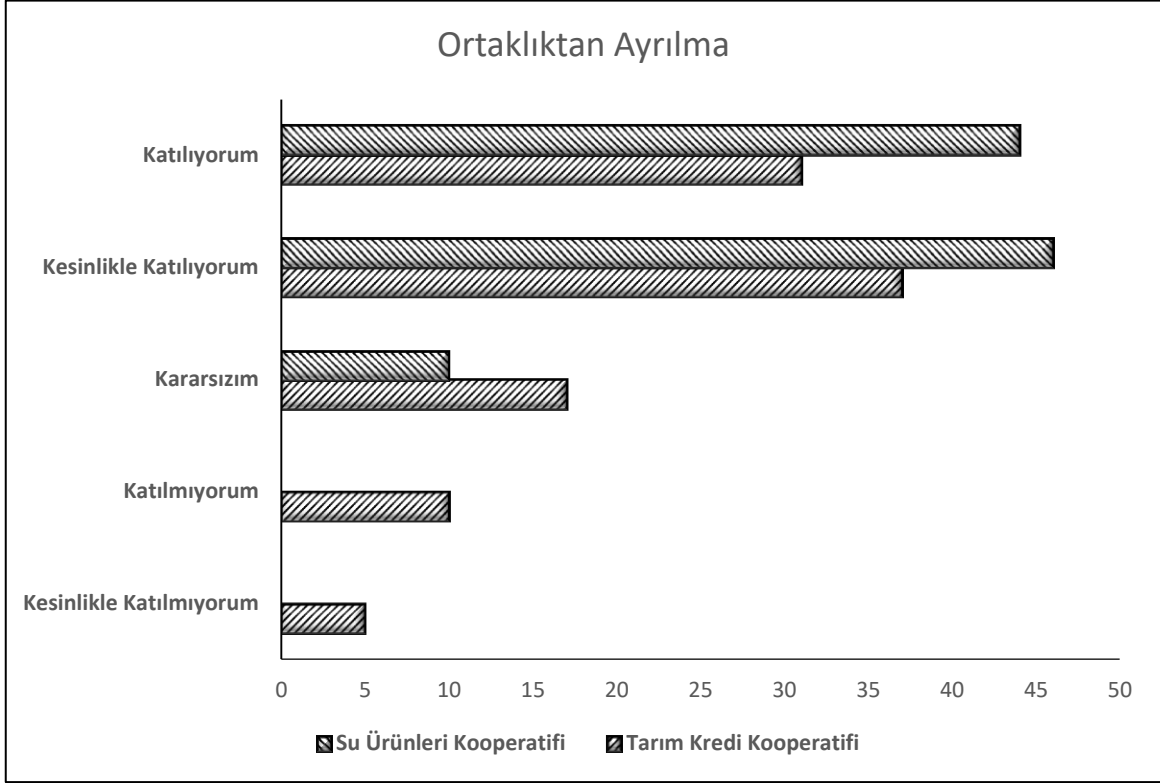
4.2.9. Kooperatif Ortaklarının “Kooperatif Ortaklığından İstedğim Anda Çıkabileceğimi Biliyorum” ifadesi

Şekil 4.2.9 “Kooperatif ortaklığından istediğim anda çıkabileceğimi biliyorum” ifadesi

Araştırmaya katılan kooperatif ortaklarına “kooperatif ortaklığından istediğiniz anda çıkabileceğinizi biliyor musunuz diye sorulduğunda” Tarım Kredi Kooperatifleri ortaklarının %25’i, Su Ürünleri Kooperatifi ortaklarının %27’si, çekimser kalmayı tercih ederken Tarım Kredi Kooperatifi ortaklarının %14’ü, Su Ürünleri Kooperatifi ortaklarının sadece %2’si bilmedikleri anlaşılmıştır (Şekil 4.2.9).

4.2.10. Kooperatif Ortaklarının “Kooperatifte Ortaklıktan Ayrıldığında Üç Ay Sonra Ödediğim Paramı Alacağımı Biliyorum” ifadesi

Şekil 4.2.10 Ortakların “kooperatifte ortaklıktan ayrıldığınızda üç ay sonra ödediğim paramı alacağımı biliyorum” ifadesi

Araştırmaya katılan kooperatif ortaklarına “kooperatif ortaklığından ayrıldığınızda üç ay içerisinde ödediğiniz parayı alabileceğinizi biliyor musunuz diye sorulduğunda” Tarım Kredi Kooperatifleri ortaklarının yarısı (%52’), Su Ürünleri Kooperatifleri ortaklarının önemli bir kısmı %73’ü bildiklerini belirtirken Tarım Kredi Kooperatifi ortaklarının %24’ü, Su Ürünleri Kooperatifi ortaklarının sadece %4’ü ortaklıktan ayrılması halinde üç ay içerisinde ödedikleri paralarını alabileceklerini bilmediklerini beyan etmişlerdir (Şekil 4.2.10).

4.3. Kooperatif Ortaklarının “Bürokrasi Kooperatif Faaliyetlerini Olumsuz Etkiliyor” Algılarının Lojistik Regresyon (LR) ile analizi.

Bürokrasi, Türk Dil Kurumu tanımına göre; Devlet kurumlarında çalışan üst düzey yöneticiler topluluğu ve bir başka tanımla ise; Devlet kurumlarında kırtasiye işlerini öne sürerek işlemleri zorlaştırma, kırtasiyecilik şeklinde tanımlanmaktadır.

Tanımdan da anlaşılacağı üzere, bürokrasinin kabul görmüş tek bir tanımını vermek mümkün değildir. En basit anlamda bürokrasinin “ilgili kurumlarda çalışan devlet memurlarının yönetimi” olarak algılandığı şeklindedir.

Bürokrasi konusundaki değişik anlamlandırmalar, örgüt biçiminin özelliklerini tanımama ve farklı tanımlamada yaklaşımlarından kaynaklanmaktadır.

Toplumsal algı olarak çalışanların sorumluluk yüklenmekten kaçınması, kırtasiyecilik işi yokuşa koşma, iş yavaşlatma, keyfi karar alma, hatta idari yoldan baskı yapma aracı inancı olarak tanımlanmaktadır.

Oysa “bürokrasinin” var oluş gerekçesi; ilgili alana yayılmış toplumsal fiil ve hareketlerin rasyonel ve objektif esaslara uygun olarak düzenlenmesi sürecidir. Yani bürokrasinin asıl hedefi ilgilendiği alanda iş bölümü, hiyerarşi ve hukuki çerçevede sistemin yapısal özellikleri ile sağlıklı işleyişinin sürdürülebilirliğini sağlamaktır.

Toplumda devlet adına, kamu hizmetleri ve devlet yönetimini, görev yaptıkları kurumlarda memurlar tarafından yürütülmektedir.

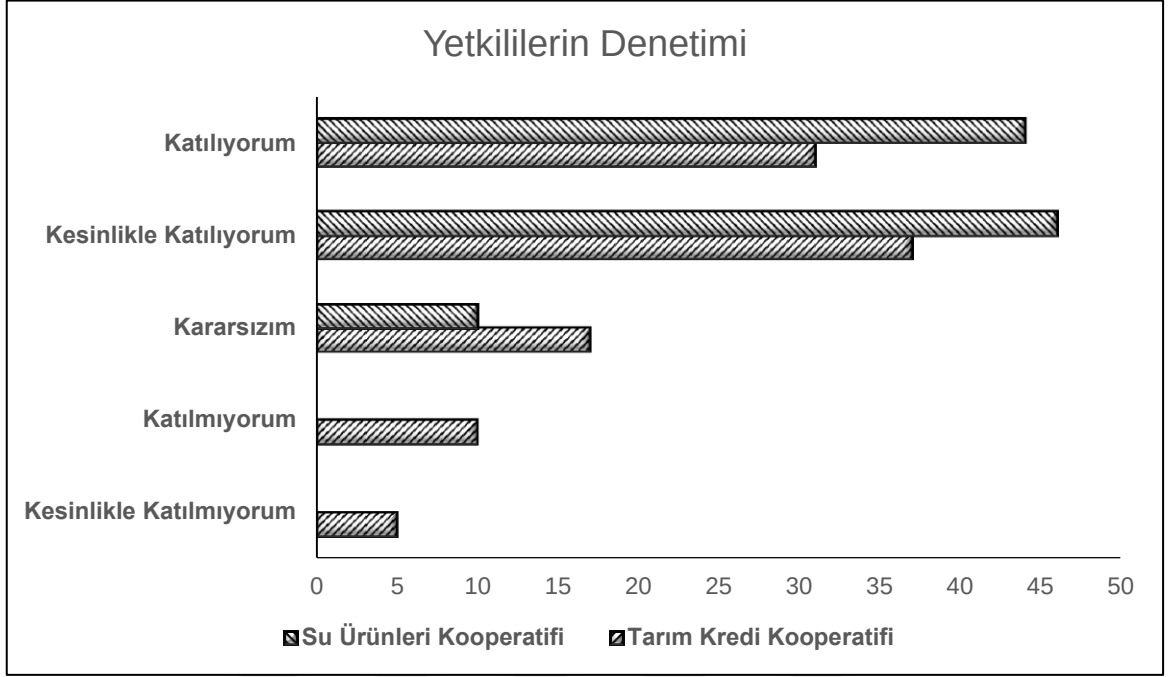
Kooperatif ortaklarının bürokrasi-kooperatifçilik ilişkilerine bakış açılarını belirlemek amacıyla LR analizi yapılmıştır. Lojistik regresyon modelinin bağımlı değişkeni (Y), kooperatif ortaklarının “Bürokrasi Kooperatif Faaliyetlerini Olumsuz Etkiliyor” sorusu ile ilgili görüşlerinden oluşmaktadır. Kooperatif ortakları kendilerinin ekonomik durumlarını algılama şekilleri dar gelir grubu, orta gelir grubu veya üst gelir grubu olarak tanımlamış olabilirler. Bağımlı (açıklanan) değişkenin açıklanmasında kullanılan bağımsız değişkenler; yaş (yıl), eğitim durumu (1: ilk okul, 2: orta okul, 3:lise, 4: ön lisans/lisans, 5: lisansüstü), Kooperatife ortaklık yılı, internet kullanma amacı ve internet kullanma süresi, kooperatif sözleşmesini okuma durumu (1: sözleşmeyi okudum, 2: elime geçmedi, 3: gerek duymadım, 4: zamanım yoktu), ek gelir kaynağı (1: hayvancılık, 2: tarla tarımı, 3: ticaret, 4: ek gelirim bulunmamaktadır). Modelin çözümünde elde edilen sonuçlar istatistiki olarak anlamlı olan değişkenler açıklanmıştır (Tablo 4.3.1).

Tablo 4.3.1 “Bürokrasi kooperatif faaliyetlerini etkiliyor” ifadesi

<i>Değişkenler</i>	<i>Katsayı</i>	<i>Std. Sapma</i>	<i>p-değeri</i>	<i>Odds Ratio</i>
<i>Sabit</i>	5,32745		0,053	
<i>Yaş</i>	-0,0463380	0,0197040	0,019	0,95
<i>Cinsiyet</i>	-188977	1,08444	0,081	0,15
<i>Eğitim</i>	-0,136851	0,244303	0,575	0,87
<i>Koop. Üyelik Süresi</i>	-0,0475581	0,180994	0,793	0,95
<i>İnternet Kullanma Amacı</i>	0,464567	0,422768	0,272	1,59
<i>İnternet Kullanma Süresi</i>	-0,460395	0,476768	0,334	0,63
<i>Koop. Sözleşmesini Okuma</i>	-0,425471	0,236778	0,072	0,65
<i>Ek Gelir Durumu</i>	-0,162280	0,143310	0,258	0,85
<i>Chi-Kare (X^2)</i>	525,469 (p:0,642)			

Model genel olarak anlamlı bulunmuştur (X^2 : 525, 469; p:0,042). Analiz sonuçlarına göre; bürokrasi kooperatif faaliyetlerini olumsuz etkiliyor düşüncesini ortakların “yaşları” negatif yönde etkilemektedir.

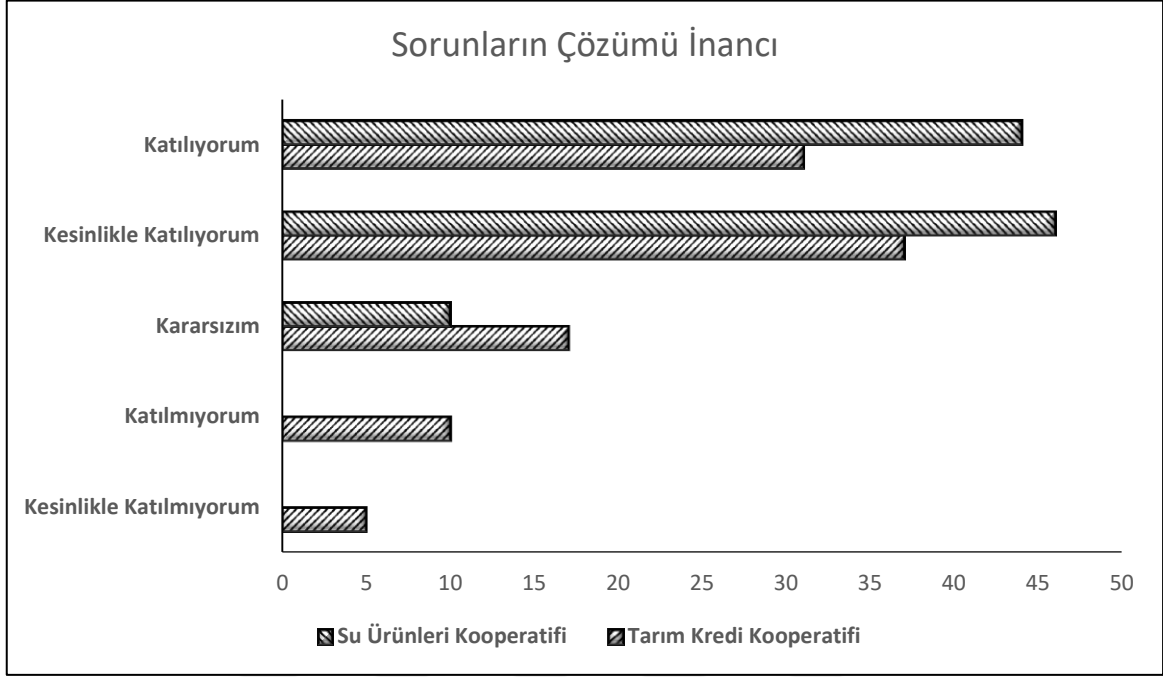
4.3.1. Kooperatif Ortaklarının “Resmi Kurum Yetkililerinin Denetimlerinden Memnunum” ifadesi

Şekil 4.3.1 Ortakların “resmi kurum yetkililerinin denetimlerinden memnunum” ifadesi

“Yetkililerin denetiminden memnun musunuz” diye sorulmuş; araştırmaya katılan kooperatif ortaklarından “Tarım Kredi Kooperatifleri ortaklarının %70’i, Su Ürünleri Kooperatifleri ortaklarının %78’si memnun olduğunu küçük bir kitlenin Tarım Kredi Kooperatifleri ortaklarının %12’ü, Su Ürünleri Kooperatifleri ortaklarının sadece %2’sinin memnun olmadığı belirlenmiştir (Şekil 4.3.1).

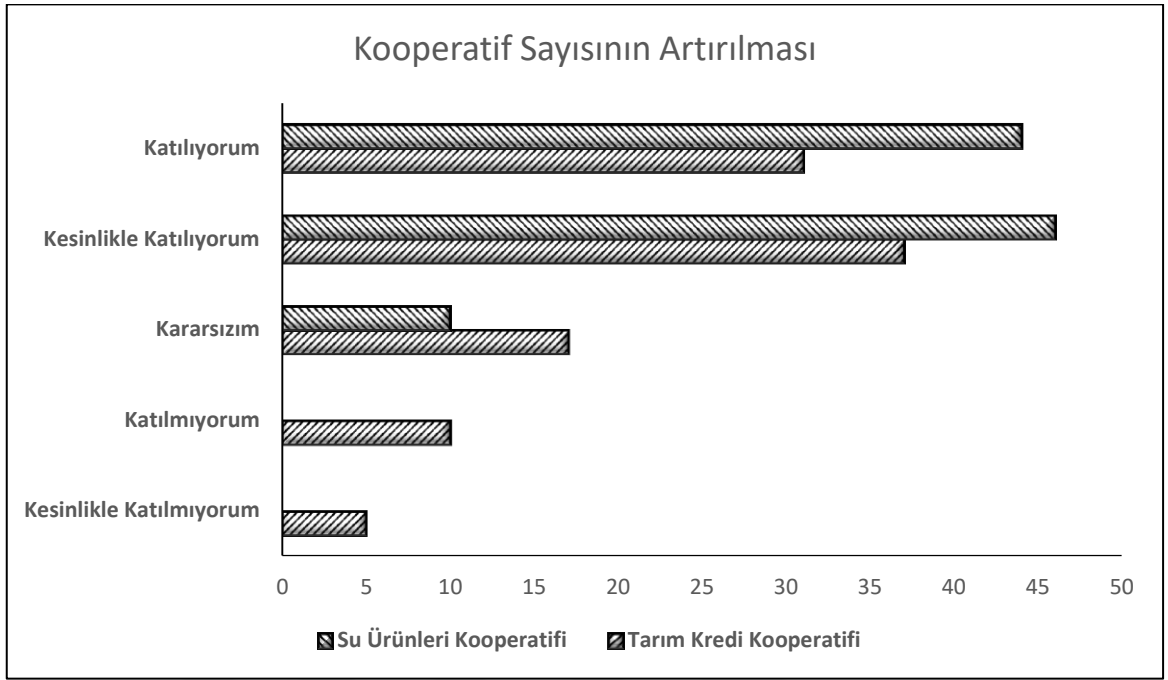
4.3.2. Kooperatif Ortaklarının “Resmi Kurum Yetkilileri Sorunlarımızı Bildiğini ve Sorunlarımızı Çözeceğine İnaniyorum” ifadesi

Şekil 4.3.2 Ortakların “resmi kurum yetkilileri sorunlarımızı bildiğini ve sorunlarımızı çözeceğine inanıyorum” ifadesi

“Resmi kurum yetkililerin sorunlarını bildiğini ve sorunlarını çözeceğine inançları sorulduğunda”; araştırmaya katılan kooperatif ortaklarından “Tarım Kredi Kooperatifleri ortaklarının %77’si, Su Ürünleri Kooperatifleri ortaklarının %72’si resmi yetkililerin sorunların bildiğini ve çözeceklerine inandıklarını belirtmişlerdir. Kooperatif ortaklarının ¼’i (Tarım Kredi Kooperatifi ortakları %23; Su Ürünleri Kooperatifi ortakları %25) bu konuda çekimser kalmayı tercih etmişlerdir (Şekil 4.3.2).

4.3.3. Kooperatif Ortaklarının “Kooperatif Sayısı Artırılmalıdır” ifadesi

Şekil 4.3.3 Ortakların “kooperatif sayısı artırılmalıdır” ifadesi

Son olarak kooperatif ortaklarından kooperatif sayılarının yeterli olup olmadığı hakkında görüşlerinin tespiti amaçlanarak “Kooperatif sayısı artırılmalı mıdır?” diye sorulmuş; araştırmaya katılan kooperatif ortaklarından “Tarım Kredi Kooperatifleri ortaklarının %72’si, Su Ürünleri Kooperatifleri ortaklarının %82’si kooperatif sayılarının artırılması gerektiği konusunda görüş beyan etmişlerdir. (Şekil 4.3.3).

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sinop İlinde faaliyet gösteren Su Ürünleri ve Tarık Kredi Kooperatifleri ortaklarının kooperatifçilik ilkelerini algılamaları ve kooperatif yönetimlerinden beklentileri ve kooperatiflerle ilgili algılarında etken olan faktörlerin sonuçları aşağıda özetlenmiştir.

Araştırma kapsamında 125'i Su Ürünleri Kooperatifi ortağı olmak üzere 308 kooperatif ortağı ile gönüllülük esasına göre yüz yüze görüşme gerçekleştirilmiştir.

Araştırma bölgesindeki kooperatif ortaklarından Su Ürünleri kooperatif ortaklarının 49,17+9,88461, Tarım Kredi Kooperatif ortaklarının ortalama yaşlarının 48,4486+10,0379 olduğu tespit edilmiştir. Gerek Su Ürünleri Kooperatif ortakları gerekse Tarım Kredi Kooperatif ortakları arasında lisansüstü eğitim görmüş ortak bulunmaz iken, Tarım Kredi Kooperatif ortaklarının %4'ü, Su Ürünleri Kooperatif ortaklarının %0,8'i lisans mezunu olup Tarım Kredi Kooperatif ortaklarının %39'u, Su Ürünleri Kooperatif ortaklarının %33'ü lise mezunu olduğu anlaşılmıştır.

Su Ürünleri Kooperatif ortaklarının ve Tarım Kredi Kooperatif ortaklarının tamamına yakınının internet kullandığı anlaşılmıştır.

Kooperatif ortaklarının reel olarak gelirleri tespiti yoluna gidilmemiş olup, yaşamlarını sürdürmede edindikleri ekonomik kazanımları ile kendilerini nasıl hissettikleri tespiti amacıyla “maddi durumunuzu nasıl tanımlarsınız” diye sorulmuş ve durum tespiti Lojistik Regresyon yöntemi ile analiz edilmiştir.

Eğitim durumunun, kooperatif üyelik yılının, internet kullanma amacının ve ek gelir durumlarının, ekonomik durumlarının tanımlanmasında etkili olduğu belirlenmiştir.

Eğitim durumu %5 anlamlılık düzeyinde negatif yönde etken olduğu belirlenmiştir. Diğer bir ifade ile %95 ihtimalde eğitim düzeyi arttıkça ortaklar maddi gereksinimlerinin arttığını, kendilerinin yetersiz maddiyata sahip olduklarını ifade etmekte etken olduğu anlaşılmıştır.

Ek gelir durumu arttıkça %95 olasılıkla kendilerinin ekonomik durumlarının daha iyi olarak yorumlayacakları anlaşılmaktadır.

Kooperatif ortaklarının asıl hedeflerinden birinin hatta en önemlisinin kar elde etmek değil birlikte dayanışma sağlamak olduğunun farkındalığının test edilmesi amacıyla “kooperatifin esas amacının kar elde etmek olmadığını biliyorum” şeklinde sorulan soru

ve faktörleri Lojistik Regresyon yöntemi ile analiz edilmiştir.

Kooperatif ortakların, kooperatif sözleşmesini okuma durumları ve ek gelir durumları arasında da negatif yönde ve istatistiki olarak anlamlı ilişki bulunduğu görülmektedir.

Kooperatif ortaklarının bürokrasi-kooperatif ilişkilerinin algı düzeyini ölçmek ve etki eden faktörleri belirlemek amacıyla “bürokrasi kooperatif faaliyetlerini olumsuz etkiliyor” diye sorulmuş ve durum tespiti Lojistik Regresyon yöntemi ile analiz edilmiştir.

Bürokrasinin kooperatif faaliyetlerini olumsuz etkiliyor düşüncesini ortakların “yaşları” negatif yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Bulgular genel olarak toplanıp değerlendirildiğinde; kooperatif ortaklarının kooperatifçilik ilkelerini algılamalarında eğitim düzeyleri, yaşları, gelir düzeyleri, kooperatif ana sözleşmesini okumaları, kooperatife olan ortaklık yılları, kooperatif yönetiminde deneyim sahibi olmaları etkili faktörler olarak bulunmuştur.

Kooperatif ortaklarının yönetimi ile ilgili bilinç düzeylerinde ise eğitim düzeyleri, kooperatife olan ortaklık yılları, yaşları, internet kullanma durumları, tarım dışı gelir durumları, etkili faktörler olarak bulunmuştur. Kooperatifler konusunda gerek bölgede gerekse ulusal bazda yapılacak kooperatifçilik çalışmalarında bu özellikleri göz önünde bulundurulması bir gerekliliktir.

Lokal veya ulusal bazda toplumun kooperatifçilik bilincinin geliştirilmesi için; İlgili bakanlık/bakanlıklar ve örgütleri üniversitelerin ilgili birimleri ile beraber oluşturacağı kooperatifçilik ile ilgili broşür, dergi gazete kitap gibi yayınlar toplumun tüm kesimlerince kolaylıkla anlaşılabilir bir dille hazırlanmalıdır.

Kooperatif örgütlenmesinin önündeki engel olabilecek konular kaldırılmalı kooperatifler sayesinde yatay örgütlenmenin önü açılmalıdır. Başarılı kooperatif örnekleri anlatılarak ortaklarda farkındalık yaratılmalıdır. Dünyadaki diğer kooperatiflerle rekabet edebilecek güçlü kooperatif ortaklıkları oluşturulmalıdır.

Kooperatifçilik eğitimleri ilk öğretimden başlayarak; eğitim kurumları aracılığı ile gençlere, kadınlara, kooperatif ortaklarına, kooperatif yöneticilerine ve kooperatife ortak olmayanlara yönelik olarak ayrı ayrı planlanmalıdır.

Kooperatif yönetimlerine aday olacakların belirli bir kooperatif eğitimini alması zorunlu hale getirilmeli, Kooperatifçilik bölümlerinden mezun olanların kooperatiflerde

istihdam edilmesi kooperatiflerde profesyonel yönetimin oluşmasıağlayacaktır.

Ayrıca, kooperatiflerde hizmet içi eğitim çalışmaları yaygınlaştırılmalı ve kooperatiflerin güçlü ve zayıf yanlarının analizi yapmalı ve taraflara anlatılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akyol, O., & Ceyhan, T. (2006). Marmara bölgesi su ürünleri kooperatif ve derneklerinin lüfer balıkçılığındaki rolleri. *Ege Journal of Fisheries and Aquatic Sciences*, 23(3), 379-383.
- Alıcı, M. S., & Demir, M. (2020). Tarım kredi kooperatiflerinin faaliyet ve kârlılık oranları açısından analizi: amasya ili örneği (2014-2018 Dönemi). *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (49), 313-338.
- Alptekin, B. (2018). *Tarımsal üretim ve pazarlama açısından örgütlenme (organizasyon) sorununun, hayvancılık işletmelerinde analizi: Iğdır örneği* (Yüksek lisans tezi, Iğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Iğdır).
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., Yıldırım, E. (2012). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Sakarya, Sakarya Yayıncılık.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2012). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: SPSS Uygulamalı, Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Amersdorffer, F., Buchenrieder, G., Bokusheva, R., & Wolz, A. (2015). Efficiency in microfinance: Financial and social performance of agricultural credit cooperatives in Bulgaria. *Journal of the Operational Research Society*, 66(1), 57-65.
- Arisoy, S. (1974). What should be the strategy of Turkish fishery cooperatives movement? (II). *Balık ve Balıkçılık*, 22(3), 19-22.
- Atik, V. T. (2014). *Tekirdağ ilindeki tarım kredi kooperatiflerinin genel yapısı, sorunları ve bölgedeki tarımsal girdi kullanımındaki payı* (Yüksek lisans tezi, Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ).
- Aydın, R., & Yaşa, A. A. (2019). Türkiye’de tarım kredi kooperatiflerinin mali yapısı üzerine bir değerlendirme. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(14), 352-368.
- Aydın, C. (2021). *Çiftçilerin Tarım Kredi Kooperatiflerine Üye Olmalarını Etkileyen Faktörler: Samsun İli Bafra İlçesi Örneği*. (Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Samsun).
- Baş T. (2008). *Araştırma Yöntemleri Anket Dizisi*. 2. Seçkin Yayıncılık. 5.Baskı. Ankara.
- Bilgin, N., & Tanıyıcı, Ş. (2008). Türkiye’de kooperatif ve devlet ilişkilerinin tarihi gelişimi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2008(2), 136-159.
- Boran, M., & Softa, Ş. A. (2016). Trabzon ilinde yer alan balıkçılık kıyı yapıları üzerine bir araştırma An investigation on the coastal fishing structures located in Trabzon province. *Ege Journal of Fisheries and Aquatic Sciences*, 33(4), 307-311.
- Cabo, P., and Rebelo, J. (2012). Why do credit cooperatives disappear? The determinants of Portuguese agricultural credit co-operatives failure. *Agricultural Finance Review*, 72(3), 341-361.
- Cengiz, İ. (2007). *Sermaye Yapısı Belirleyicilerinin Uygulanabilirliğinin Test Edilmesi; Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinde Bir Uygulama*. (Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara).
- Can, M. (2015). *Üreticilerin pazarlama stratejisi olarak kooperatifleşme: Alanya örneği*. (Doktora tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tokat).
- Canpolat, İ., Memişoğlu, E., Gürçay, S., Birici, N., & Arısoy, G. (2015). Elazığ İli Su Ürünleri Kooperatiflerinin Mevcut Durumu. *Aquaculture Studies*, 15(1), 11-21.

- Civan, O. (2021). *Tarım sektörünün finansmanında kooperatiflerin rolü: Tarım kredi kooperatifleri örneği* (Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Coltrain, D., Barton, D. G., & Boland, M. (2000). *Differences between new generation cooperatives and traditional cooperatives*. Manhattan: Department of Agricultural Economics, Kansas State University.
- Çıkm, A. ve Nergis, N., K., 1991. Avrupa Birliği ve Türkiye’de Tarımsal Kooperatifçilik Hareketi. TMKB Yayını:7. *Ümit Yayıncılık*, İzmir.
- Çımat, A., & Duran, T. (2018). Muğla ili su ürünleri kooperatif işletmelerinin karşılaştıkları temel sorunlar ve çözüm önerileri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(66), 433-453.
- Çiçek, A., & Erkan, O. (1996). Tarım ekonomisinde araştırma ve örnekleme yöntemleri. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları*, 12(6), 45-55.
- Demir, E. (2003). *Tarım Kredi Kooperatiflerinin Kooperatif İşletmeciliği Yönünden Analizi (Ankara Bölge Birliği Örneği)* (Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara).
- Dogan, K. (2010). İstanbul su ürünleri kooperatifleri ve ortaklarının sosyo-ekonomik analizi. *Journal of Fisheries Sciences. com*, 4(4), 318.
- Doğan, K. (2015). Balıkçılık Sektöründe Su Ürünleri Kooperatiflerinin Yeri ve Önemi. *Ed. Hikmet Kavruk*, 21, 14-15.
- Doğan, K. (2017). Su ürünleri kooperatiflerinin Türkiye'deki dünü, bugünü ve geleceği. *Turkish Journal of Aquatic Sciences*, 32 (1), 21-34.
- Doğan, K. (2018). “İstanbul İli Su Ürünleri Kooperatiflerinin Ticari Olanakları ve Sorunlarının İncelenmesi”. *Aquatic Research*, 1 (4), 180-191.
- Doğan, K., & Alıçlı, Z. T. (2018). Şile (İstanbul) su ürünleri kooperatifi ve ortaklarının sosyo-ekonomik analizi. *Tarım Bilimleri Araştırma Dergisi*, 11(2), 20-24.
- Doğan, K., & Gönülal, O. (2011). Gökçeada (Ege denizi) balıkçılığı ve balıkçıların sosyo-ekonomik yapısı. *Karadeniz Fen Bilimleri Dergisi*, 2(3), 57-69.
- Du, J.Y., Li, Y.H., and Gong, Y.H., (2012). Research on Rural Credit Cooperatives Microfinance of China. *International Conference in Humanities, Social Sciences and Global Business Management*, Vol. 7, P. 405-409.
- Engin, M., & Özdemir, G. (2022). Kooperatiflerde çok yönlü politikaların, ortak memnuniyetleri ve kooperatifçilik bilinci üzerindeki etkisi: Tarım Kredi Kooperatifleri. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 19(1), 28-38.
- Erdoğan Sağlam, N. ve Çalık, S. (2016). “Giresun İli Su Ürünleri Dernek ve Kooperatiflerinin İncelenmesi”. *Karadeniz Fen Bilimleri Dergisi*, 6 (14), 132-139.
- Everest, B., (2009), *Tarımsal Ürünlerin Pazarlanmasında Çiftçi Örgütlerinin Rolü ve Önemi: Çanakkale Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri Örneği*. (Yüksek lisans tezi, 18 Mart Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale).
- Everest, B., (2015). *Tarım Kredi Kooperatiflerinde Ortakların Kooperatifçilik İlkelerini Algılamaları ve Yönetime Katılmalarını Etkileyen Faktörlerin Analizi Üzerine Bir Araştırma: Balıkesir Bölge Birliği Örneği*. (Doktora tezi, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir).
- Everest, M., Yercan, B., (2016a). Kooperatif Ortaklarının Kooperatifçilik İlkelerini Algılamaları Üzerine Bir Araştırma: *Tarım Kredi Kooperatifleri Örneği*. *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi* 53:1, 67-73.

- Everest, B., & Yercan, M. (2016b). Kooperatif ortaklarının kooperatif yönetimine katılma durumları ve eğilimleri: Tarım Kredi Kooperatifleri Balıkesir bölge Birliği örneği, Çevre ve Tarım Ekonomisi. *In International Conference on Eurasian Economies* (pp. 519-526).
- Fitz-Koch, S., Nordqvist, M., Carter, S., & Hunter, E. (2018). Entrepreneurship in the agricultural sector: A literature review and future research opportunities. *Entrepreneurship theory and practice*, 42(1), 129-166.
- Fulton, M. (1999). Cooperatives and member commitment. *Lta*, 4(99), 418-437.
- Gümüş, İ., (2003). “Kooperatifçilik Hareketi”. *Karınca Postası*, Sayı.800, s. 8-9
- Hazar, N. (1990). History of Cooperation. *Publications of Turkish Cooperatives Foundation, Ankara*.
- ICA. (2005). International Co-operative Alliance. International Co-operative Information Centre. (2005, June 7).
- İnal, M. E., ve Biçkes, Ö. G. D. M. (2006). Kar amaçsız kuruluşların sorunlarının çözümünde pazar yönlülük teorisi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (26).
- İnan, İ. H., (1998). “Tarım Ekonomisi ve İşletmeciliği”, (4.Baskı), Tekirdağ,
- Karadaş, K., vd., (2014). Iğdır İli tarım işletmelerinde örgütlenme bilincinin belirlenmesi. *XI. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi*, 1221-1226, 3-5 Eylül 2014, Samsun
- Karadaş, K., vd. (2015). Iğdır İlinde Kırsal Kalkınma Kooperatifi Üyelerinin Örgütlenme Ve Kooperatif Faaliyetleriyle İlgili Problemleri Ve Çözüm Önerilerinin Belirlenmesi/Determination of The Problems and Solutions Proposals Related to The Organization and Cooperative Activities of Rural Development Agricultural Cooperative Members in Iğdır Province. *Third Sector Social Economic Review*, 50(2), 152.
- Karademir, M. ve Emin Arat, M. (2014). “Su ürünlerin kooperatiflerinde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri: İstanbul ili örneği”. *Öneri Dergisi*, 11 (41), 133-156.
- Karagaytan, A., (2019). *Samsun İli Çarşamba İlçesindeki Tarım İşletmelerinin Tarım Kredi Kooperatiflerinin Kredisine Erişimi ve Kredi Talebini Etkileyen Faktörler*. (Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Samsun).
- Kılıç, B. ve Bozoğlu, M., (2012). Samsun İlindeki Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Ortaklarının Kooperatifçilik İlkeleriyle İlgili Bilinç Düzeyleri. *10. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi*, 5-7 Eylül 2012, Konya, s. 1016-1024.
- Keleş, R. (1967). Kooperatifçilik ilkeleri ve sosyal konut politikası açısından Türkiye'de konut kooperatifleri. *İmar ve İskân Bakanlığı Araştırma Dairesi*, Ankara
- Kılıç Topuz, B., (2017). *Samsun İli Tarımsal Üretici Birliklerinde Güven ve Performansa Etkili Faktörler*. (Doktora tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Samsun).
- Kılıç Topuz, B., (2021). Iğdır İlindeki Çiftçi Örgütlerinin Mevcut Durumu ve Yönetici Profili. *Anadolu Tarım Bilimleri Dergisi*, 36(2021): 244-254.
- Kılıç Topuz B, vd., (2022). CHAID Algoritması ile Üyelerin Tarımsal Örgütlerin Genel Kurul Toplantısına Katılımını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Iğdır İli Örneği. *KSÜ Tarım ve Doğa Dergisi*, 25 (2): 380-391.
- Kocabaş, F. (2008). Küreselleşme bağlamında kar amacı gütmeyen kuruluşların güçlendirilmesinde internetin önemi. *Kamu-İş Dergisi*, 10(2), 173-195.

- Koç, H., (2001). Türkiye’de Kooperatifçilik Alanında Yaşanan Gelişmeler, *Karınca Dergisi* (773), 6s.
- Koç, G., Uzmay, A., (2018). Süt Sığırcılığı İşletmelerinde Üreticilerin Kooperatif Kanalıyla Süt Pazarlama Olasılığını Etkileyen Faktörler: Trakya Bölgesi Örneği. *Tarım Ekonomisi Dergisi*, (24(2), 203-214.
- Koçel, T. (1971). Fisheries and cooperations. *Balık ve Balıkçılık*, 19(3), 23-27.
- Koraltan, T.; vd., 1971. “Türk Hukuku’nda Kooperatifler”, Ankara.
- Miran, B. (2002). Temel İstatistik, Ege Üni. Basımevi, İzmir, S, 288.
- Mülayim, Z., G., 2010. Kooperatifçilik. *Yetkin Basımevi Yayınları*. Ankara.
- Mülayim, Z. G. (2019). Kooperatifçilik. Ankara: *Yetkin Yayınları*
- Nan, Y., Gao, Y. and Zhou, Q., (2019). Rural Credit Cooperatives’ Contribution to Agricultural Growth: Evidence from China. *Agricultural Finance Review*, vol. 79, no. 1, pp.-119-135.
- Olagunju, F.I. and Adeyemo, R., (2008). Evaluation of the Operational Performance of the Nigerian Agricultural Credit Cooperative and Rural Development Bank (NACRDB) in South-Western Nigeria. *International Journal of Agricultural Economics and Rural Development*, 1(1): 53-67.
- Öz., K., ve Kızılaslan, N., (2019). Besi Sığırcılığında Tarım Kredi Kooperatiflerinin Rolü: Sinop İli Erfelek İlçesi Araştırması. *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, 8(1),74-90.
- Özdamar. (2013). Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi I-II. Yenilenmiş 9.Baskı. *Nisan Kitabevi*, 2013.
- Sayılı, M., ve Adıgüzel, F., (2013). Tokat İli Merkez İlçede Tarım Kredi Kooperatiflerine Ortak Tarım İşletmelerinin Ekonomik Analizi. *Turkish Journal of Agricultural Economics*, 19(1).
- Sayın C., Mencet N., Taşcıoğlu Y., 2007. Süt Pazarlama ve Dağıtım Yapısında Kooperatiflerin Rolü ve Önemi, Antalya İli Örneği. *Gazi Üniversitesi Koop-Mer 2007 Ulusal Kooperatifçilik Sempozyumu*, Ankara. s. 140.
- Seyfioğlu, M., (2010). *Tarım Kredi Kooperatiflerinin Mali Yapısının Tespiti ve Sorunlarının Çözümüne Yönelik Öneriler* (Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara).
- Spicer, J., Kay, T., Ganz, M. (2019). Social entrepreneurship as field encroachment: how a neoliberal social movement constructed a new field. *Socio-Economic Review*, 17(1), 195-227.
- Şahin, A., (1996). *Türkiye’de Tarım Kredi Kooperatifleri Sistemi Finans Yapısı ve Değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Terin M., Çelik Ateş H., (2010). Çiftçilerin örgütlenme düzeyi ve örgütlerden beklentileri üzerine bir araştırma: Van ili örneği. *Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Dergisi*, 47(3): 265-274.
- Terin, M., vd., (2010). Hayvansal üretimin gelişmesinde kooperatiflerin rolü: Kırklareli Merkez Erikler köyü tarımsal kalkınma kooperatifi örneği. *Türkiye IX. Tarım Ekonomisi Kongresi*, 542-549.
- Tezcan H. U., (2011). “Konut Yapı Kooperatiflerinde Güven İlişkisine Yönelik Model Önerileri ve Bir Araştırma” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).

- TB., (2017). Türkiye Kooperatifçilik Raporu 2016. 27 Mayıs 2021
<https://ticaret.gov.tr/data/5d41e45e13b87639ac9e02dc/15fb10a7fe0bba07482ac9da277b5d35.pdf>.
- TKB. (2005). General Directorates of Organisation and Support. (August 19).
- Ural, M. ve Canpolatı, İ. (2009). “Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki su ürünleri kooperatiflerinin yapısı ve av araçları ile balıkçı teknelerinin teknik özellikleri”. *Türk Bilim Araştırma Vakfı Bilim Dergisi*, 2 (4), 372-384.
- Ünal, V., Göncüoğlu, H. ve Sarı, H. M. (2011). “Ege Bölgesi içsu kooperatiflerinin mevcut durumu, problemleri ve ileriye yönelik projeleri”. *Su Ürünleri Dergisi*, 28 (2), 47-52.
- Wang, Y., Yang, Y., Zhou, Z., & Wu, H. (2020). Compatibility between commercial performance and agricultural services: Evidence from Anhui rural credit cooperatives. *Emerging Markets Finance and Trade*, 56(13), 3060-3071.
- Yacob, Y., Ali, J. K., Baptist, C. J., Nadzir, H. M., & Morshidi, M. H. (2016). How far members' satisfaction mediated members' loyalty? Investigating credit cooperative in Sarawak Borneo. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 224, 376-383.
- Yercan, M. (2007). Türkiye ve Avrupa Birliğinde Tarımın Örgütlenme Deseni Ve Tarımsal Kooperatifler. *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 13(1), s. 19-29.
- Yıldız, A. Murat (2006), Kooperatiflerde Kurumlar Vergisi Muafiyetinin Kapsamı Daralıyor. *Yaklaşım Dergisi*, sayı 158.
- Yıldız, T. ve Karakulak, F. S. (2013). “İstanbul balıkçılık kıyı yapılarının mevcut durumu”. *Gümüşhane Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 3 (1), 16-28.
- Yücel, Ş. ve Acar, G. (2018). “Su ürünleri kooperatifleri yöneticilerinin sosyo-ekonomik durumu ve kooperatiflerin sorunlarına bakışı”. *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, 7 (2), 57-66.
- Yucel Ş., Acar, G., & Guneri, N. (2021). Determination of problems of fisheries cooperatives by factor analysis method. *Fresenius Environmental Bulletin*, 30; 1666-1673
- Zengin, M. ve Güngör, G. (2017). “Su ürünleri kooperatiflerinin balıkçılık yönetimi içerisindeki rolü: Marmara Denizi örneği, Türkiye”. *Turkish Journal of Aquatic Sciences*, 32 (2), 102-119.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Sebahattin YÜNDEM

Yabancı Dili : İngilizce

Eğitim Durumu

Lise : Sinop Anadolu Lisesi, 2005-2009

Lisans : Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi
İşletme (2010-2014)

Yüksek Lisans : Sinop Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Su Ürünleri
Temel Bilimleri Bölümü

Mesleki Deneyim

İş Yeri : Kar grup İnşaat Muhasebe Uzmanı 2016-2018

İş Yeri : Polesie Oyuncak Fabrikası Muhasebe Müdürü 2018-2020

İş Yeri : Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri 1770 Sayılı Erfelek Tarım
Kredi Kooperatifi Kooperatif Müdürü (2020- Devam Ediyor)